PL ISSN 0546-1960
NR INDEKSU 366714

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

http://niva.iig.pl
redakcja@niva.iig.pl

№ 40 (2473) Год XLVIII | Беласток, 5 кастрычніка 2003 г. | Цана 2,00 зл.

Зачараванасць і расчараванасць

У другой палове верасня давялося мне на некалькі дзён з'ездзіць у Беларусь. Ужо падчас падарожжа з Гродна ў Слонім на прыватным мікрааўтобусе заўважаліся пазітыўныя змены. Напрыклад, дзяржаўнаму аўтатранспарту з'явілася канкурэнцыя ў выглядзе прыватных транспартных фірмаў. Возяць яны пасажыраў хутчэй і танней, прытым вадзіцель прапануе сваім кліентам відэафільмы і магчымасць пакарыстацца мабільнікам. Апошнім разам быў я ў Слоніме тры гады таму. За гэты час у райцэнтры многае таксама змянілася ў станоўчы бок. Горад папрыгажэў, рынак і наваколле адрамантаваныя, пракладзеныя новыя тратуары, магазіны аснашчаны сучасным абсталяваннем, поўныя тавараў, з ветлівай абслугай.

У захапленні ад нядаўняга падарожжа ў Мінск і Рэчыцу засталася мая знаёмая. Спадабаліся ёй новенькі вагон з культурнай правадніцай, чыстая сталіца і гасціннасць людзей. Тады нічога дзіўнага, што пад уражаннем ад Беларусі застаўся пасол Сейма Аляксандр Малахоўскі, які як член дэлегацыі Савета Еўропы пабываў у Мінску. Дэлегацыя Парламенцкай Асамблеі Савета Еўропы правярала як маюцца справы з правамі чалавека ў сувязі з хадайніцтвам Беларусі аб вяртанні ёй статусу адмыслова запрошанай пры Савеце Еўропы, якога яна была пазбаўлена пасля рэферэндуму 1996 г. Членам дэлегацыі наладжана была адмысловая паездка па сталіцы і наваколлі.

Ад зачараванасці прыходзіш да расчараванасці, калі ўсвядоміш сабе непавагу дзяржаўнага апарату да беларускай мовы, скарачэнне беларускага школьніцтва, наступ на незалежныя выданні і няўрадавыя арганізацыі, недэмакратычныя выбары, нявысветленыя знікненні апазіцыйных дзеячаў. У час пабыўкі дэлегацыі ПАСЕ суд закрываў незалежную газету „Местное время", а падставай такому рашэнню паслужыў факт, што рэдакцыя не паведаміла ўлад аб змене адраса. Гэта ўжо дваццатая газета закрытая на працягу двух гадоў. Чыноўнікі ў адміністрацыйным парадку закрылі адзіны ў рэспубліцы Беларускі ліцэй імя Якуба Коласа. Будынак школы стаіць пусты, ахоўваюць яго міліцыянты, а ліцэісты вымушаны вучыцца па розных памяшканнях. Нядаўна ў Гродне ліквідавана была грамадская арганізацыя „Ратуша", цяпер гэтае ж пагражае праваабарончаму цэнтру „Вясна" ў Мінску. Такіх прыкладаў можна прывесці больш.

Захапляючыся парадкамі на вуліцы, варта прыглядзецца як выконваюцца канстытуцыйныя свабоды. Недастаткі ў гэтай сферы відаць простым вокам.

Віталь Луба

Злева: Аляксей Карпюк, Арсень Лабовіч, Максім Танк і Р. Акуліч (дырэктар культасветвучылішча). Гродна, 1956 г.

Родам з Беласточчыны

Улюбёны ў беларускі тэатр

Сяргей Чыгрын

Дзесьці ў 70-х гадах мінулага стагоддзя, калі быў я яшчэ школьнікам, трапіла аднойчы мне ў рукі невялікая кніжачка, вокладка якой была напалову чырвонай, напалову белай. На вокладцы стаяла прозвішча — А. Лабовіч. Называлася кніжачка „Тэатр змагання". Думалася, што яна будзе пра вайну, бо тады ваенная тэматыка была самай папулярнай і сярод дарослых чытачоў і гледачоў, і сярод падлеткаў і моладзі.

Прачытаўшы некалькі старонак кнігі, заўважыў, што яна зусім не пра вайну, а пра Заходнюю Беларусь, пра тыя мясціны, дзе нарадзіўся і жыў. А яшчэ, аўтар хораша апісваў дзейнасць заходнебеларускага аматарскага тэатра, гурткоў мастацкай самадзейнасці. Ды і назвы спектакляў былі нам усім, вясковым хлопчыкам і дзяўчынкам вядомыя, бо ў вёсцы іх ставілі мясцовыя артысты, а таксама прывозілі прафесійныя акцёры са Слоніма, Гродна і Мінска. Гэта найперш пастаноўкі па п'есах „Збянтэжаны Саўка" Л. Родзевіча, „Модны шляхцюк" К. Каганца, „Пінская шляхта" В. Дуніна-Марцінкевіча, „Прымакі" і „Паўлінка" Я. Купалы і іншыя. Арсень Лабовіч таксама пісаў і пра тэатральнае самадзейнае жыццё сваёй роднай Беласточчыны, дзе ён 28 верасня 1923 года нарадзіўся ў вёсцы Студзянкі каля Васількова. З яго кнігі можна даведацца цікавыя факты, напрыклад, што ў 1937 годзе ў Беластоку было арганізавана Таварыства працаўнікоў беларускага тэатра „Полымя". Каля двух гадоў працаваў гэты творчы калектыў. А ў лютым 1938 года прадстаўнікі мясцовых улад уварваліся ў яго памяшканне і забралі ўсю дакументацыю — акты, архівы...

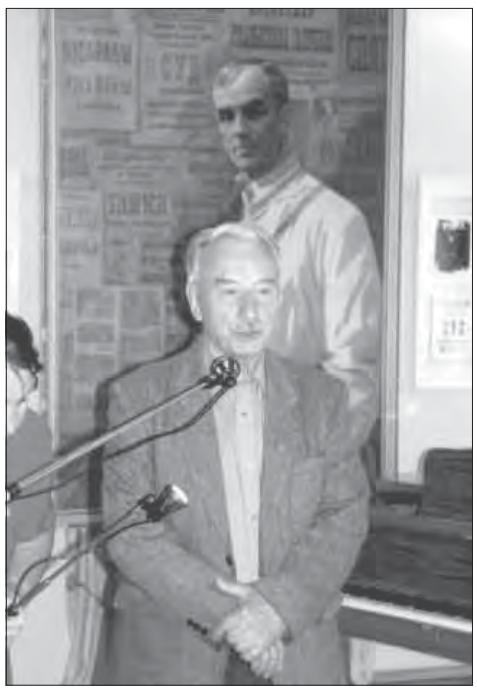

Арсень Лабовіч на адкрыцці выстаўкі да 120-годдзя Уладзіслава Галубка. 15 мая 2002 г.

Аўтар „Тэатра змагання" апісвае і актыўную дзейнасць студэнтаў з мястэчка Гарадок. У 1933 годзе яны прачыталі болей 20 лекцый аб беларускім тэатры, літаратуры, гісторыі, геаграфіі. Кожная лекцыя суправаджалася дэкламацыямі ці спектаклем. „Так, у Гарадку 8 студзеня 1933 года студэнтка М. Мілючанка прачытала лекцыю „Беларускі тэатр і яго грамадскае значэнне". Гэта мела не толькі пазнавальнае, але і выхаваўчае значэнне", — піша даследчык.

У 1971 годзе Арсень Лабовіч выдае яшчэ адну сур'ёзную працу „П'есы

[працяг ☞ 2]

Радныя адклікалі, людзі выбралі ☞ 3

Міхал Іванчук быў ужо арлянскім войтам у 1989-1999 гадах. У той перыяд накрыта асфальтавым насцілам звыш 60 км дарог і пракладзена за 70 км водаправодаў; дзякуючы апошнім дасягненням Міхала Іванчука называюць у народзе „будаўніком дарог і водаправодаў". У той час бываў ён і няслаўным героем публічнай актыўнасці пад хмяльком.

Праграмна не бачыць нацыянальных меншасцей ☞ 4

Януш Корвін-Мікэ, адзін з лідэраў Уніі рэальнай палітыкі, 17 верасня наведаў Гайнаўку і Бельск-Падляшскі. „Праграмна мы не бачым нацыянальных меншасцей. Яны для нас не існуюць. Я лічу, што ніякая дзейнасць меншасці не павінна фінансавацца дзяржавай", — заявіў ён.

Дэмакратызаванне суседа ☞ 4

Задумваюся толькі, каго меў на думцы Новак-Езяранскі, успамінаючы аб высокай якасці апазіцыі, але, што важнейшае, не ведаю, як ён уяўляе тую магчымасць прабуджання пачуцця тоеснасці пры дапамозе радыё, калі якраз амерыканцы даказалі, што Беларусь не ляжыць у сферы іх міжнародных зацікаўленняў.

Смурод з-за плота ☞ 8

Усё з-за несправядлівасці судоў. Гэныя дармаеды з другога боку вуліцы заўсёды гадуюць сабак. А прозвішчы ў іх! Ну, у людзей, не сабак! Адно панскае, другое жыдоўскае, адно кацапскае... Той „-ук", кажа пан Мецік, то яшчэ досыць талковы... Бо і жонка пана Меціка — з-пад Козлікаў, а сам ён з Угова пад Лапамі.

Царква на Сонечным Стоку ☞ 9

Дубовы іканастас для царквы Васкрасення Хрыстова ў Беластоку быў выкананы Дзмітрыем Файко ў Тарнопалі на Украіне і ў элементах прывезены ў наш горад. Іконы для іканастаса былі напісаны майстрамі Бельскай школы іканапісу. Паліхромную распіску царквы выконвае Віктар Доўнар з Мінска разам са сваімі вучнямі.

Святатацкі здымак ☞ 10

У Воўпе непадалёк Ваўкавыска захаваўся самавіты помнік дойлідства — касцёл святога Іаана Хрысціцеля. Калі мы спыніліся ля касцёла і хацелі яго аглянуць, у плябаніі, як у салуне ў каўбойскім фільме, расхіліліся падвойныя дзверы ганка: „Нельзя фатаграфіраваць!!! Забаронена!"

9 770546 196000

Беларусь — беларусы

Дэ-жавю па-еўрапейску

Сярэдзіна верасня ў палітычным жыцці Беларусі была адметная даволі значнымі падзеямі. Галоўная з іх — сустрэча Уладзіміра Пуціна і Аляксандра Лукашэнкі ў прычарнаморскім горадзе-курорце Сочы. Гэтыя прэзідэнцкія перамовы ўжо набылі даволі значны рэзананс у беларускай і расійскай прэсе. Не абыдзе іх сваёй увагай і „Ніва". Але пакуль, думаецца, варта крыху больш засяродзіцца на іншай паездцы. Бо ў той час, калі беларускі лідэр вандраваў па чарнаморскіх курортах, сустракаючыся са сваімі калегамі з краін СНД, у Беларусь завітала даволі шматлікая дэлегацыя еўрапейскіх парламентарыяў, якія прадстаўлялі Парламенцкую Асамблею Савета Еўропы.

Як вядома, Беларусь калісьці ўваходзіла ў гэтую міждзяржаўную агульнаеўрапейскую арганізацыю, дакладней, мела статус адмыслова запрошанай. Аднак сумнавядомы рэферэндум 1996 года, падчас правядзення якога з боку беларускай выканаўчай улады былі дапушчаныя грубыя парушэнні закону, „паставіў крыж" на беларускім прадстаўніцтве там. Такая сітуацыя захоўваецца і дагэтуль.

Нельга, аднак, сцвярджаць, што ні з боку Савета Еўропы, ні з боку беларускага кіраўніцтва не было намаганняў, каб выправіць сітуацыю. Былі, хоць сэнс іх для старонняга назіральніка застаецца незразумелым, бо да ніякага выніку яны так і не прывялі.

Становішча ў нечым нагадвае стасункі з Парламенцкай Асамблеяй АБСЕ. Беларускі бок, нягледзячы на ўзятыя на сябе абавязацельствы па дэмакратызацыі краіны, увогуле не імкнуўся іх выконваць, а неабходнасць свайго прадстаўніцтва ў арганізацыі тлумачыў вартасцю своеасаблівай „вучобы" дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў, якія будуць ездзіць на сесіі, а потым адчуваючы сваю новую якасць і набытую „вагу" стануць спрыяць узмацненню парламентарызму ў Беларусі. Трэба прызнаць, што тактыка беларускага боку ў сітуацыі з АБСЕ дала станоўчы вынік для лукашэнкаўскай улады. Нягледзячы на фактычнае выгнанне Кансультатыўна-назіральнай групы, парушэнні ўласнага выбарчага закону, далейшы ціск на свабоду слова, беларускім парламентарыям цяпер дазволена сядзець побач са сваімі еўрапейскімі калегамі па гэтай арганізацыі. Праўда, пакуль што толькі сядзець, бо на апошняй сесіі голасу не мелі — беларускія ўлады не знайшлі грошай на абавязковыя складкі.

Нешта падобнае адбываецца цяпер і з Саветам Еўропы. Прыехаўшыя 10 дэлегатаў маюць, як сведчаць меўшыя з імі кантакт апазіцыянеры, роскід меркаванняў аб сітуацыі ў Беларусі. Гэта значыць, што не ўсё мусіць выглядаць так кепска, як спрабуе „выдаць" тая ж апазіцыя. І сапраўды, калі паглядзець на Беларусь простым вокам, то вонкавы спакой на вуліцах, чысціня ў гарадах, адсутнасць сацыяльных і іншых значных канфліктаў не натхняе на выкрыванне „негатыву". Але разам з тым і дагэтуль у краіне не знойдзены зніклыя палітыкі і журналісты, закрываюцца незалежныя сродкі масавай інфармацыі, ліквідуецца так званы грамадскі сектар — праваабарончыя і іншыя арганізацыі, працягваецца ціск на прафсаюзы з мэтай іх адзяржаўлення.

Па сведчаннях лідэраў палітычных партый, для многіх прыехаўшых у Беларусь еўрапейцаў пададзеная апазіцыянерамі інфармацыя была ўспрынята са здзіўленнем, з чаго варта зрабіць выснову, што падзеі амаль 7-гадовай даўніны і далейшы ход падзей у краіне пачалі забывацца ў Савеце Еўропы. А довады беларускага афіцыёза, што ўсё ў краіне робіцца паводле заканадаўства і пусканне „пылу ў вочы" падчас кантактаў дэпутатаў „кішэннага" беларускага парламента з еўрапейскімі калегамі, магчыма, прывядуць да таго, што зноў паўторыцца прызнанне Палаты прадстаўнікоў, як было ў сітуацыі з АБСЕ.

З гэтага ўзнікае дваістае адчуванне. З аднаго боку няма нічога дрэннага, калі беларуская краіна будзе прадстаўлена ў такой аўтарытэтнай арганізацыі як Савет Еўропы, а з другога, ці застанецца аўтарытэт Савета Еўропы на тым жа ўзроўні, калі ў яго шэрагах з'явяцца прадстаўнікі лукашэнкаўскай улады?

Уладзімір Лапцэвіч

Свята горада

20-21 верасня ў Гродне з вялікай помпай адзначаўся 875-гадовы юбілей гэтага старажытнага і ці не самага прыгожага горада Беларусі.

Беларускае начальства даўно навучылася ладзіць масавыя пагулянкі, каб адцягваць насельніцтва ад надзённых сацыяльна-палітычных праблем. Заўважалася, што юбілей Гродна быў выкарыстаны ўладамі з мэтай ідэалагічнай апрацоўкі народу, які час ад часу патрабуе хлеба і відовішчаў. А ўжо гэтая частка праграмы святкавання была выканана напоўніцу.

У цэнтры горада разгарнуліся дзесяткі гандлёвых кропак, дзе можна было набываць закусь і алкаголь на любы густ. На Плошчы Леніна, у Парку імя Жылібэра і ў Лядовым палацы прайшлі канцэрты з удзелам лепшых калектываў мастацкай самадзейнасці горада і зорак беларускай эстрады. У Гродна нават завітаў Патрыяршы экзарх усяе Беларусі мітрапаліт Філарэт, які выступіў на Плошчы Леніна з адмысловай прамовай, а наступнага дня адслужыў літургію з нагоды Ражджаства Прачыстай Багародзіцы.

Паказушнае шоу атрымалася: тэатралізаванае шэсце па вуліцах горада, скокі з парашутамі, адкрыццё памятнага знака Давыду Гарадзенскаму ля Каложскай царквы, рэкламныя акцыі, канцэрты, конкурсы і гульні, святочны феерверк... Аднак дух сапраўднай беларускасці абсалютна не адчуваўся падчас святкавання юбілею слаўнага **беларускага** горада. Назіраўся разгул прымітыўнай расейшчыны, а гістарычныя помнікі еўрапейскага класа былі толькі дэкарацыяй арганізаванай мясцовымі ўладамі масавай п'янкі-пагулянкі.

Ігар Гандлеўскі

Улюбёны ў беларускі тэатр

[1 ☞ працяг]

А. М. Астроўскага на беларускай сцэне". Аўтар яе сцвярджае, што творчасць рускага драматурга Астроўскага зрабіла значны ўплыў на развіццё тэатральнага мастацтва Беларусі. Пачынаючы з XIX стагоддзя, п'есы Астроўскага былі вельмі папулярнымі ў нашых беларускіх тэатрах. Іх шырока ставілі мясцовыя і паказвалі гастрольныя тэатральныя калектывы. Так, напрыклад, у 1874 годзе ў Гродне былі пастаўлены ажно дзесяць яго п'ес...

Акрамя даследаванняў тэатральнага жыцця Заходняй Беларусі і творчасці Астроўскага на беларускай сцэне, Арсень Лабовіч шмат напісаў і апублікаваў матэрыялаў аб праблемах сцэнічнага ўвасаблення драматургіі Максіма Горкага ў тэатрах Беларусі, пра польска-беларускія тэатральныя ўзаемаадносіны і на розныя іншыя тэмы, звязаныя з нашым нацыянальным тэатральным мастацтвам. 28 верасня Арсеню Аляксандравічу Лабовічу споўнілася 80 гадоў з дня нараджэння. Але яму ніколі столькі не дасі, ён заўсёды быў і застаецца маладым, апантана ўлюбёным у беларускі тэатр. Можа гэта любоў да ўсяго цудоўнага і зберагла яго, і беражэ надалей.

А шлях да тэатральнага мастацтва ў беластоцкага хлопца быў просты. У 1949 годзе ён скончыў Беларускі тэатральны інстытут, пасля заканчэння якога працаваў у культурна-асветных установах Гродна, Стоўбцаў, Навагрудка. З 1959 года — у Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН Беларусі, абараніў кандыдацкую дысертацыю. Пасля працаваў загадчыкам рэдакцыі мастацтва і архітэктуры выдавецтва БелСЭ, быў загадчыкам кафедры рэжысуры і майстэрства акцёра Мінскага інстытута культуры.

З 1991 года да сённяшніх дзён Арсень Аляксандравіч працуе ў Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі. Дарэчы, музей гэты толькі ў мінулым 2002 годзе адкрыў сваю першую экспазіцыю, якая называецца „Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях". Акрамя гэтай у музеі дзейнічаюць для наведвальнікаў яшчэ тры выстаўкі: „Вобразы памяці" (да 60-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў) і мемарыяльныя экспазіцыі, прысвечаныя творчасці выдатных майстроў тэатральнай сцэны: Л. Александроўскай, С. Станюты, М. Яроменкі і яго сям'і.

Напярэдадні юбілею, я задаў некалькі пытанняў Арсеню Лабовічу.

— ***Арсень Аляксандравіч, як гэта вы, беластоцкі юнак з глыбінкі, надумаліся стаць тэатральным крытыкам?***

— Тэатразнаўцам я стаў найперш таму, што адчуў у сабе патрэбу выказаць думкі, пачуцці аб тэатры, да якога мяне прыцягвала патрэба душы, патрэба, так бы мовіць, натуры. А калі канкрэтна казаць, дык першыя крокі ў гэтым кірунку я зрабіў, калі быў студэнтам і па заданні выкладчыка гісторыі тэатра Уладзіміра Іванавіча Няфёда пісаў тэматычныя рэфераты. Затым, калі працаваў акцёрам у Гродзенскім тэатры, абласным Доме народнай творчасці, выкладчыкам Гродзенскага культасветвучылішча, пісаў розныя рэцэнзіі на спектаклі. Адначасова адчуў, што такім акцёрам, як разумеў з тэатразнаўчага пункту гледжання, я быць не змагу, таму і перакваліфікаваўся ў тэатразнаўцу.

— ***Чым вы займаецеся цяпер?***

— У сучасны момант асноўны мой занятак — гэта стварэнне навуковых канцэпцый, творчых распрацовак для раскрыцця дзейнасці майстроў беларускай сцэны і музычнага мастацтва ў экспазіцыях музея, дзе я працую, адлюстравання іх дзейнасці па радыё і тэлебачанні.

— ***Што вы скажаце пра сучасны стан тэатральнага мастацтва Беларусі? Што вас радуе і турбуе?***

— Пра стан беларускага сучаснага тэатральнага мастацтва гаварыць цяжка, даруйце за каламбур, таму што яно ў цяжкім стане. Традыцыйная, рэалістычная драматургія нібы адышла ў мінулае, а новая не з'явілася. Асобныя творы як бы з'яўляюцца, але яны другасныя, у іх не хапае арыгінальнасці і навізны, не кажучы ўжо пра нацыянальны каларыт і сутнасць. Галоўны напрамак разлічаны на эпатаж публікі, а не на пранікненне ў сэнс, псіхалогію сучаснага чалавека з яго турботамі, канфліктамі і роздумам.

Турбуе страта народных каранёў у мастацтве, не столькі ў літаральным сэнсе, колькі ў іх трансфармацыі на сучаснасць, на пераасэнсаванне мастацкіх каштоўнасцей. Радуе? З'яўленне і развіццё інтэлектуальнага патэнцыялу сярод моладзі ў розных галінах грамадскага жыцця, прадчуванне надзеі.

— ***Ці падтрымліваеце сувязі са сваёй маленькай радзімай — Беласточчынай?***

— Родная вёска Студзянкі ніколі не забываецца. Я там, хоць і не так часта, але бываю. Там жывуць: мой пляменнік Аляксандр Лабовіч — сын брата Сяргея, Арсень Гаўрылюк — сын сястры Любы, а таксама яго родная сястра Ірына Шутко. У Беластоку ж жыве пляменніца Марыя, па мужу Харытон. А ў Варшаве пражывае яшчэ адзін пляменнік — Яўген Лабовіч (палкоўнік у адстаўцы, аўтаінжынер) і шмат іншых блізкіх і далёкіх сваякоў.

На развітанне Арсень Аляксандравіч Лабовіч, карыстаючыся нагодай, запрасіў усіх наведаць музей, дзе ён працуе.

Сяргей Чыгрын

Ці будзе помнік Коласу ў Варшаве?

19 верасня г.г. адбылася сустрэча пасла Беларусі ў Польшчы Паўла Латушкі з прэзідэнтам Варшавы Лехам Качынскім. У ходзе спаткання абмяркоўваліся пытанні беларуска-польскага супрацоўніцтва, перспектывы ўстанаўлення і развіцця ўзаемавыгадных кантактаў паміж Мінскам і Варшавай.

У сувязі з планаваным на 4 кастрычніка г.г. адкрыццём помніка Адаму Міцкевічу ў Мінску Лех Качынскі выказаў гатоўнасць вывучыць магчымасць адкрыцця помніка Якубу Коласу (Канстанціну Міцкевічу) у Варшаве.

(www.mfa.gov.by)

Старшыні Грамадскага камітэта пабудовы Музея і Асяродка беларускай культуры ў Гайнаўцы **Яну ХІЛІМАНЮКУ**
словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага Яго гора
— **смерці сястры Любы** —
выказваюць праўленне і працаўнікі ГКПМіАБК.

Адпачынак пры трасе ў Сухавольцах

Патрэба пабудовы начлежна-гастранамічнай базы ў Сухавольцах выспела з існуючага беспрацоўя ў Кляшчэлеўскай ды ў іншых прыпушчанскіх гмінах. Супольна з сястрой мы заінвеставалі ў гэта грошы, атрыманыя за прададзеную бацькоўшчыну ў Белавежы, — гаворыць Яўген САВІЦКІ, ляснічы з Сухавольцаў.

— Задума ўзнікла сем гадоў таму, калі я не мог уладкавацца на працу ў Белавежы і давялося прыняць пасаду ў Сухавольцах. На новым месцы надарылася нагода купіць участкі, насупраць лесніччоўкі. Грошы ў нас былі ад продажу бацькоўскай маёмасці. Зараз пасля куплі думалі мы гэтыя ўчасткі аблясіць і загаспадарыць. Мы заўважылі, што на тэрыторыі Кляшчэлеўскай гміны працаўладкаванне амаль нулявое і за гэтым узнікла ідэя заняцца прадпрымальніцтвам. Тады былі ў модзе розныя крамкі, рыхтавалася адкрыццё пагранперахода ў Полаўцах. Пасля розных захадаў, карыстаючыся дапамогай бурмістра Кляшчэль Аляксандра Сяліцкага, мы, супольна са шваграм, паставілі малы будынак для г.зв. малой гастраноміі. Тут сталі працаваць мая, дагэтуль беспрацоўная, жонка Антаніна і швагер. Праз нейкі час пабудавалі яшчэ два домікі, а пасля наш малы будынак значна разбудавалі.

Будова ішла хутка. З нашых падлікаў выходзіла, што варта задоўжыцца і здаць нашы аб'екты ў карыстанне, каб зараблялі на сябе. Бо калі б будаваць толькі за кошт сваіх збяражэнняў, мы не дасціглі б пастаўленай сабе мэты.

— Ці карысталіся вы датацыямі?

— Мы адмовіліся ад адной прапановы з боку дацкага фонду „Данс-пушча" на суму 8 тысяч злотаў, бо прадстаўлена нам няясныя ўмовы. Але пасля высветлілася, што не былі яны надта складаныя. Мы аднак пакарысталіся другім этапам, дзе максімальная сума датацыі дасцігала 25 тысяч. Мы атрымалі значна меншыя грошы, чым разлічвалі, але і гэта нам прыдалося. Бо калі не маеш нічога, то кожны грош істотны.

— Адкуль ідэя дварка?

— Мы пакарысталіся прапановай знаёмага, Рыгора Рыбака, уласніка фірмы „Дварок польскі" ў Варшаве. Ён нарысаваў праект будынка і нам гэта спадабалася.

Усяго маем 11 начлежных месц, банкетны зал — людзі карыстаюцца гэтым. Спраўлялі тут вяселле, трызну, адбываюцца модныя „васемнаццаткі" — здалёк ад гарадскога шуму. Ёсць многа прасторы, можна пашпацыраваць, ніхто не падглядае, не штурхае. Можна арганізаваць праездкі на санях і фурманках, бо на вёсцы яшчэ ёсць крыху коней.

— Ці затрымоўваюцца ў вас падарожнікі, якія кіруюцца ў бок пагранперахода?

Фота МІХАЛА МІНЦЭВІЧА

Яўген Савіцкі

— Жывем, што б ні гаварыць, пры міжнароднай трасе ў Полаўцы, а там часта вялікія чэргі. Падарожныя часта змучаныя такімі ўмовамі і карыстаюцца адпачынкам у нас. Мы бачым патрэбу разбудовы нашага аб'екта, бо, як бы ні глядзець, едучы з Беластока ў бок Полаўцаў па дарозе ёсць толькі „Заглоба" ў Плёсках. Ёсць і Бельск, але там усё дорага каштуе. А ў нас цэны памяркоўныя (домік — 25 зл. за суткі, пансіянат — 30 зл.) і трымаем стандарт. Для начлежнікаў даем кругласутачнае харчаванне.

— Ці начлежнікі, асабліва замежныя, пакідаюць пасля сябе парадак?

— Не маем падстаў наракаць на замежных начлежнікаў. Часта нашы жанчыны пакідаюць вялікі непарадак. Могуць быць праблемы з нашай моладдзю, але хуліганства няма.

— Ці маеце даход?

— Пакуль за працу грошай не бяруць ні швагер, ні жонка. Бо калі і трапляюцца нейкія грошы, мы іх інвестуем, або аддаем даўгі. На Захадзе большасць людзей сваю маёмасць выпрацоўвала працягам пакаленняў, а мы толькі думаем каб пратрываць. Паволі вяртаем укладзеныя грошы. Працуем не толькі дзеля сябе, але, здаецца мне, і дзеля ўсёй грамадскасці гміны і наваколля, бо правільным чынам рэкамендуем гміну і нашу зямлю, — падкрэслівае Яўген Савіцкі.

Міхал Мінцэвіч

Сучаснае аўто ў Дубічах

Сучасны назіральны аўтамабіль трапіў у пагранзаставу Памежнай стражы ў Дубічах-Царкоўных. Купілі яго за грошы з еўрасаюзнага фонда PHARE на ўшчыльненне будучай усходняй мяжы ЕС. Каштаваў ён 1,6 млн. злотых. Гэта трэці такі аўтамабіль, які набыла Падляшская часць Памежнай стражы, самы мадэрны з семнаццаці на ўсходнім адрэзку польскай мяжы. Прызначаны ён для назірання за тэрыторыяй, выяўлення і апазнання аб'ектаў, рэгістрацыі на магнітным носьбіце вынікаў назірання, вызначэння каардынат аб'ектаў. Аснашчаны ён у тэрмічную і VHS камеры ды лазерны дальнамер. Аўтамабіль падзелены на тры часткі: кабіну шафёра, адсек аператараў (дзве асобы) і тэхнічную. Тэрмічная камера дазваляе назіраць таксама ноччу і ў час неспрыяльных атмасферычных умоў. У каляровай камеры VHS аб'ектыў з дзесяцікратным збліжэннем. Памежнікам з Дубіч-Царкоўных (16-кіламетравы адрэзак мяжы) будзе ён служыць перш за ўсё для аховы „зялёнай мяжы".

Прэс-інфарматар ПЧ ПС Анна Валошын-Врона сказала, што да гэтага часу грошы з гэтай крыніцы былі выкарыстаны на закупку м.інш. аўтамабіляў, камп'ютэрнай тэхнікі, аснашчэння пагранзастаў, а таксама мундзіраў.

Тым часам 19 верасня быў адкрыты чарговы ў гэтым годзе аб'ект Падляшскай часці ПС. На гэты раз у Сейнах. Апошні ў гэтым годзе афіцыйна пачне працу ў Шудзялаве.

У сваю чаргу ў рамках змен у бюджэце падляшскага ваяводы (грошы з цэнтральнага бюджэту), сёлета прызначылі дадатковыя 1 185 тыс. злотых на мадэрнізацыю пагранперахода ў Кузніцы і дадатковае аснашчэнне памежных службаў спецыяльным абсталяваннем ды 650 тыс. злотых на актуальныя пытанні па ўтрыманні дарожных пагранпераходаў.

(мах)

Непрыкмечаная гадавіна

31 жніўня мінулі 23 гады ад салідарніцкіх падзей на Узбярэжжы. У мінулым гэтая гадавіна гучна адзначалася ва ўсёй краіне. Сёлета прайшла незаўважна. Адно тэлебачанне паказала былога прэзідэнта Валэнсу, які ўскладаў вянок ля помніка загінуўшым суднабудаўнікам. Удзельнікі святкаванняў мелі сумны выгляд, не чуваць было палымяных лозунгаў, у якіх патрабавалася расправіцца з кіраўнікамі ПНР, як здраднікамі народа. Якая прычына такой раптоўнай змене? Дзе цяпер бойкая „Салідарнасць", якая падняла народ супраць камуністычнага рэжыму?

Па-мойму, „Салідарнасць", як прафсаюзная арганізацыя страціла верагоднасць у рабочых. Паколькі суднабудаўнікі ў Гданьску 23 гады таму выйшлі на вуліцы з патрабаваннем свабоды і хлеба, дык зараз патрабуюць працы і хлеба. Гданьскае суднабудаўніцтва — калыска „Салідарнасці", папала ў руіну. Тысячы людзей сталі беспрацоўнымі. Ніхто з тадышніх забастоўшчыкаў не падумаў, што так яно будзе. А салідарніцкія важакі скрыліся ў цяньку. Адны падаліся ў адстаўку, іншыя рупліва дабіваюцца да ўлады. Ці гэтыя апошнія пакарыстаюцца даверам на чарговых выбарах, цяжка сказаць.

Мне здаецца, што ў салідарніцкіх важакоў заслугоўваюць на пашану адно Яцэк Курань і Лех Валэнса. Пасля першага ў народзе засталіся супы бедным і сацыяльная дапамога, г.зв. „куранёўкі", а пасля прэзідэнта Валэнсы — вольныя ад працы суботы, г.зв. „валэнсоўкі".

Уладзімір Сідарук

Радныя адклікалі, людзі выбралі

15 верасня г.г. на XIX сесіі Гміннай рады ў Орлі склаў прысягу нававыбраны войт Міхал Іванчук. У сесіі прысутнічалі ўсе солтысы, жыхары гміны і СМІ. Канферэнцыйная зала не змясціла ўсіх ахвотных пабачыць гэтую падзею і многія тоўпіліся на калідоры.

60-гадовы Міхал Іванчук прыняў пасаду войта ў выніку нечарговых выбараў пасля заўчаснай смерці папярэдняга гаспадара гміны Яна Добаша; у другім туры перамог контркандыдата Пятра Сельвесюка, набраўшы 1 187 галасоў — на 97 больш за канкурэнта. Выбаршчыкі гаварылі мне, што галасавалі за Міхалам Іванчуком, бо добра помняць інвестыцыі, якія праводзіў ён, калі раней быў войтам.

Міхал Іванчук быў ужо арлянскім войтам у 1989-1999 гадах. У той перыяд была закончана пабудова школы і многасямейнага дома, пабудавана ачышчальня сцёкаў ды — найважнейшае — накрыта асфальтавым насцілам звыш 60 кіламетраў дарог і пракладзена за 70 кіламетраў водаправодаў; дзякуючы апошнім дасягненням Міхала Іванчука называюць у народзе „будаўнікам дарог і водаправодаў". 23 снежня 1999 года быў ён адкліканы тадышняй Гміннай радай з пасады па прычыне „браку супрацоўніцтва з Радай". У той час бываў ён і няслаўным героем публічнай актыўнасці пад хмяльком.

— Даю зарок, — заявіў Міхал Іванчук, — што буду сумленна выконваць істотныя з грамадскага пункту гледжання задачы. Каб дабіцца найлепшых вынікаў спадзяюся адпаведнага супрацоўніцтва з цэлай Гміннай радай і я перакананы, што будзе яно складвацца нармальна. Мусім дбаць не пра ўласную выгаду — войта, Рады або чыноўнікаў — але пра тое, што патрэбнае грамадству.

Фота МІХАЛА МІНЦЭВІЧА

Міхал Іванчук

Гмінная рада ў Орлі рашыла, што войт будзе атрымоўваць 5 680 злотаў брута ў месяц. Прыняла таксама „Стратэгію развіцця Арлянскай гміны да 2015 года".

Міхал Мінцэвіч

Праграмна не бачыць нацыянальных меншасцей

Януш Корвін-Мікэ, адзін з каларытнейшых лідэраў Уніі рэальнай палітыкі (УРП), 17 верасня наведаў Гайнаўку і Бельск-Падляшскі. Каля рынку ў Гайнаўцы, побач бара „У Валодзі", перадвыбарчы мітынг арганізаваў кандыдат у сенатары ад УРП Тадэуш Клімовіч, якога падтрымлівае Януш Корвін-Мікэ. Абодва заявілі, што трэба ліквідаваць многія падаткі, карупцыю і бюракратыю. Паводле гасцей, дасягнуць гэтае можна шляхам абмежавання ўплыву ўлады на дзейнасць грамадзян. Палітыкі УРП адмоўна ставяцца да фінансавай падтрымкі дзейнасці нацыянальных меншасцей.

— Праграмна мы не бачым нацыянальных меншасцей. Яны для нас не існуюць. Я лічу, што ніякая дзейнасць меншасцей, ні сексуальных, ні нацыянальных, ні рэлігійных, ні філатэлістаў, не павінна быць фінансавана дзяржавай. Няхай меншасці самі фінансуюць сваю дзейнасць. Беларусы, як усе іншыя грамадзяне, будуць плаціць ніжэйшыя падаткі. Могуць купляць білеты на беларускія спектаклі і прэсу. Мы не павінны вырашаць, на што людзі павінны выдаткоўваць свае грошы, — заявіў для „Нівы" Януш Корвін-Мікэ.

Удзельнікамі перадвыбарчага мітынгу сталі людзі, якія прыйшлі зрабіць пакупкі на рынку і прадаўцы, што апынуліся ля ўвахода на базар. Некаторыя хвалілі выступаючых за крытыку ўлад. Многа жыхароў Гайнаўкі з расчараваннем глядзіць на дзейнасць урадавых колаў у апошнім дзесяцігоддзі. Унія рэальнай палітыкі можа разлічваць на падтрымку гайнаўскіх прадпрымальнікаў незадаволеных гаспадарчымі цяжкасцямі і высокімі падаткамі. Аднак палітыкі УРП не прадставілі канкрэтнай праграмы ў адносінах да нацыянальных меншасцей, каб здабыць прыхільнасць гайнаўскіх беларусаў.

— Да ўсіх грамадзян Польшчы трэба ставіцца аднолькава, без дадатковых правоў нацыянальным меншасцям. Беларус ні ў чым не лепшы і ні ў чым не горшы за паляка. Беларусы павінны мець магчымасць гэтак жа гуртавацца як і філатэлісты. Я дамагаюся, каб Польшча перастала дафінансоўваць польскую меншасць у Літве. Такая падтрымка шкодная, бо літоўская дзяржава будзе лічыць іх пятай калонай. Дзяржава павінна быць нейтральнай у справах нацыянальнасці, расы і веравызнання, — сказаў Януш Корвін-Мікэ.

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Януш Корвін-Мікэ ля бара „У Валодзі"

Дырэктар Яўген Сачко сустрэў Януша Корвіна-Мікэ на калідоры Комплексу школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы. Палітык шукаў суседняга агульнаадукацыйнага ліцэя і пры нагодзе спаткаўся з белліцэістамі. Сваю сустрэчу распачаў ад крытыкі карупцыі ў Польшчы.

— Восемдзесят працэнтаў нашых палітыкаў павінна сядзець у турме за карупцыю. Рэфармаванне Польшчы трэба пачаць з расправы над карупцыяй. Толькі прыватная ўласнасць ліквідуе яе, бо ўласнікі не будуць дзейнічаць на сваю шкоду, — сказаў Я. Корвін-Мікэ ў час сустрэчы з гайнаўскімі белліцэістамі і настаўнікамі. Крытыкаваў ён дзяржаўныя школы і публічную ахову здароўя. Даказваў, што ўсе праблемы вырашыць прыватная асвета і ахова здароўя. Тлумачыў, што звольненыя з пасад чыноўнікі пойдуць працаваць у школы і будуць засноўваць прыватныя прадпрыемствы, якія створаць новыя месцы працы. Не сказаў толькі як чыноўнікі здабудуць неабходную для педагагічнай працы адукацыю.

Януш Корвін-Мікэ сустрэўся таксама з вучнямі і настаўнікамі Комплексу школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Бельску-Падляшскім.

Аляксей Мароз

Вачыма паляка

Дэмакратызацыя суседа

Уважліва і з вялікай прыемнасцю прачытаў я ў адным з апошніх нумароў тыднёвіка „Przekrój" інтэрв'ю Пятра Найштуба з былым кіраўніком польскай рэдакцыі Радыё „Вольная Еўропа" Янам Новакам-Езяранскім. Яго адносіны да польскай палітыкі ў дачыненні да Беларусі, значыць, яе адсутнасці, у вялікай меры падобныя на мае погляды, якімі час часом я спрабую дзяліцца з Вамі на гэтай палосцы. „Варшаўскі кур'ер" заяўляе: „Польшча магла б быць актыўнейшай, калі ідзе пра Беларусь. Там кіруюць эліты найбольш набліжаныя да сталінскага ўзору, а адначасна ёсць там высокай якасці апазіцыя. Я пад уражаннем яе інтэлектуальнага і маральнага ўзроўню. Польшча магла б быць актыўнейшай не дзеля падбухторвання супраць улады, а дзеля падтрымкі апазіцыі, каб стварыць, прыкладова, на тэрыторыі Польшчы пры дапамозе амерыканцаў Радыё „Вольная Еўропа" для Беларусі, заданнем якога было б прабуджэнне самімі беларусамі пачуцця этнічнага гонару і пашаны да сваёй спадчыны".

Разумныя гэта словы і роздумы, якія за імі скрываюцца. Цікава толькі, каго меў на думцы Новак-Езяранскі, успамінаючы аб высакаякаснай апазіцыі, але, і гэта важней, невядома, як ён уяўляе тую магчымасць прабуджэння пачуцця тоеснасці пры дапамозе радыё, калі якраз амерыканцы даказалі (між іншым, скарачаючы падтрымку Радыё „Рацыі"), што Беларусь не знаходзіцца ў сферы іх міжнароднай зацікаўленасці. Перш за ўсё ў мяне ўражанне, што амерыканскі ўрад і яго еўрапейскія — больш ці менш залежныя ад яго — дзяржавы-саюзніцы аддалі беларускую праблему для вырашэння ў Маскве. Польшча ў гэтым кантэксце, як сам Новак-Езяранскі адзначае ў іншым месцы, вядзе ў адносінах да ЗША палітыку „навырост", „у імя нашай дзіўнай схільнасці шукаць прызнання ў Захаду".

У гэтым месцы мае рацыю былы старшыня Вярхоўнага Савета Станіслаў Шушкевіч, які сцвердзіў у размове з журналістамі „Выбарчай газеты", што Беларусь патрэбная Расіі „хоць бы таму, што бліжэй яна Еўропы і намнога лягчэй тут трымаць парадак. Зусім інакш чым на Далёкім Усходзе, ці, скажам, на Сібіры, дзе вялікая тэрыторыя і да таго ўсе крадуць".

Я кажу, што Беларусь была аддадзена, так сказаць, Крамлю. У адміністрацыі ЗША з яе м.інш. афганскімі, а цяпер іракскімі праблемамі няма намеру ўмешвацца ў расійскую сферу ўплываў ствараючы нейкае радыё „Вольная Беларусь". Магло б гэта прывесці да выбуху дэмакратычных жарсцяў беларускага народа, якія трэба было б загаспадарыць, на жаль, перш за ўсё фінансавай падтрымкай. А ў насельнікаў Белага ж дома акурат праблемы з перакананнем Кангрэса павялічыць сродкі на ўтрыманне сваіх войск у запальных пунктах свету, барацьбу з тэрарызмам, а да таго даходзяць і свае гаспадарчыя клопаты. Таму Вашынгтон дазваляе на газавы дыктат Масквы ў адносінах да Мінска, увядзенне ў СБіР, як гэта адзначыў Уладзімір Пуцін, прынцыпаў свабоднага рынку паводле ялцінскага парадку (вызначанага ў Ялце не пад канец II сусветнай вайны, а цяпер) і, цытуючы прэзідэнта Расіі: „адганяючы беларускія мухі ад расійскай катлеты".

Ні на што, атрымліваецца, заклікі Яна Новака-Езяранскага. У гэтым кантэксце цяжка таксама рэальна ўявіць супрацоўніцтва Беларусі з Польшчай і ЕС, прадстаўленае ў тыднёвіку „Обозреватель" паслом РБ у Варшаве Паўлам Латушкам. Ён гаворыць: „Наша краіна зацікаўлена супрацоўніцтвам з Еўрасаюзам у галіне транзіту газу і паставак электраэнергіі". І далей: „Зыходзячы са сваіх нацыянальных інтарэсаў, Беларусь плануе выкарыстаць новыя магчымасці Польшчы як члена ЕС". Можа Мінск і плануе сабе выкарыстоўванне еўрасаюзнай Польшчы, але варта прыгадаць словы міністра замежных спраў Польшчы Владзімежа Цімашэвіча з чэрвеньскага нумара „Нівы": „Хопіць, што Расія зменіць сваю палітыку ў справе паставак электраэнергіі ці газу, гэта значыць, запатрабуе сумленных аплат, і ўжо няма беларускай гаспадаркі". Значыць, дзяржавы таксама.

Прыглядаючыся гэтым гаспадарча-эканамічным беларуска-расійскім торгам, з дазволу ЗША, прапанова Яна Новака-Езяранскага несці свабоднае слова ў Беларусь на хвалях Радыё „Вольная Беларусь", а затым дэмакратызаваць беларусаў, гучыць абстрактна. Таксама як інфармацыя брытанскага часопіса „The Sunday Mirror", быццам Садам Гусейн вядзе сакрэтныя перамовы з амерыканцамі і абяцае перадаць зброю ды паказаць свае банкавыя рахункі, а ўзамен хоча дазвол на выезд у Беларусь. Дарэчы, паводле ізраільскіх інтэрнэт-крыніц, былы дыктатар Ірака быццам ужо пражывае ў Беларусі.

Ну, што ж, гаварыць кожны можа як хоча. Нават, цытуючы Новака-Езяранскага, калі б у такім радыё гаварыць толькі праўду аб тым, што дзеецца пад уладай Лукашэнкі ды ўваскрашаць памяць беларускай мінуўшчыны і яе ролі, без пераарыенціроўкі амерыканскай палітыкі ў адносінах да Беларусі, пакінуўшы Крамлю свабодную руку ў беларускіх пытаннях, ні на што гэта не здасца. Лепш, значыць, не ўваскрашаць пачуццё клопату за беларускі народ у Вашынгтоне.

Мацей Халадоўскі

Люд на пустыні

У нядзелю пасля 6 гадзіны раніцай на хвалях Радыё Беласток можна пачуць перадачу „Magazyn Kresowy". Гэта сантыментальнае падарожжа па слядах мінулай і сучаснай прысутнасці палякаў у Літве, Беларусі і Украіне. Праграма робіцца журналістамі з пачуццём місіі падтрымання пачуцця еднасці жыхароў зямлі, якая да вайны была часткай польскай дзяржавы з жыхарамі сучаснай краіны. Слухаючы грамадзян Беларусі і Літвы, мясцовых палякаў і каментарыяў рэдактараў, няраз можна адчуць як нацыя, якая мае за сабой дзяржаву змагаецца за свае інтарэсы. Змест перадачаў паказвае, што паміж палякамі з Кракава, Познані, Гродна, ці Ліды няма ніякіх разыходжанняў наконт нацыянальнай традыцыі, культуры, гістарычнай спадчыны. Міцкевіч, Сянкевіч, Матэйка, Пілсудскі і Дмоўскі — гэта супольныя ўсім палякам сімвалы. Нашы мясцовыя аўтарытэты гэтым часам разважаюць пра дзве беларускія нацыі, культуры, літаратуры — беластоцкую і савецкую нейкую.

У нядзелю 21 верасня карэспандэнт з Вільні расказаў пра пачатак новага навучальнага года ў адным мястэчку на Віленшчыне, дзе побач сябе існуюць літоўская і польска-расійская школы. У польска-расійскай, — расказваў мясцовы паляк, — усё выглядала вельмі сумна. У першы клас прыйшло толькі 17 дзетак. Раней бывала іх пад сотню. Палякі ў гэтым годзе, — заяўляў, — паслалі сваіх дзяцей у літоўскую школу, таму што там раздавалі дармовыя рукзакі, кніжкі, сшыткі і ўсё астатняе, што неабходнае школьніку. Раней, калі з Польшчы дасылалі такія ж сувеніры, дзеці траплялі ў польскую школу. Здавалася, распавядаў ён пра паводзіны добра мне вядомага люду. Тамтэйшы селянін, які да гэтага часу гаворыць на беларускай мове, калі трэба можа быць і літоўцам. Калі б у Беластоку за карыстанне беларускай мовай давалі працу, а дзеткам кніжкі, рукзакі, або ласункі — перапіс насельніцтва паказаў бы праўдападобна зусім іншы этнічны склад нашага горада. Калі б у Мінску, Гродне, ці Магілёве дырэктар школы, куратар або міністр асветы хаця б прывітаў 1 верасня дзяцей на беларускай мове... Можна так сабе марыць і марыць...

Хваляць сучасныя ўлады Беларусі беларускія палякі. Здзіўляюцца чаму так дрэнна паказваюць Лукашэнку і яго таварышаў у польскіх газетах і тэлебачанні. Кіраўнічка хору ў Іўі заявіла амаль пра залаты час для польскай культуры ў Беларусі, які настаў у апошніх гадах. Магчыма, мы, беларусы — грамадзяне Польшчы — таксама ўсхвалялі б эскімосаў, якія кіравалі б гэтай краінай і мелі аднолькавыя адносіны да польскай і беларускай культуры.

Іўеўскі ксёндз расказваў пра маланкавы рост моладзі, якая вывучае польскую мову, пра лагеры ў Польшчы тым, якія польскай мовай ніколі не валодалі. Калі вярталіся з Польшчы, проста рваліся вывучаць мову краіны, якая іх так ветліва прыняла. Знайшлі сваю польскасць, — заключыў святар. Што знайшлі б беларускія дзеткі з Беластока, калі б паслаць іх у Беларусь?

Ксёндз, з якім размаўляў журналіст з Польшчы, гэта чалавек з пачуццём свае адказнасці не толькі за справы рэлігійнага, але і нацыянальнага жыцця. Ён звычайна ведае, што нішто так не замацоўвае тоеснасці як нацыянальная рэлігія. Сярод святароў нашага Польскага аўтакефальнага праваслаўнага касцёла існуе перакананасць, што праваслаўе можа быць веравызнаннем палякаў. У Бога няма ні грэка, ні яўрэя, — тлумачаць айцы. Быў аднак выбраны народ. І каб ён мог быць выбраным, трэба было яму спачатку стаць народам — духоўнай і культурнай супольнасцю і перапрываць усе неспрыяльныя ды жахлівыя перыяды. Выбраны народ меў свайго Майсея і сотні іншых, імёны якіх усхваляюцца ў „Святым пісанні". Вялі яны і вучылі ізраільскі люд. Выбраны народ меў перш за ўсё волю застацца сабою — выбраным народам.

Беларусам чорт пасылае ўсякіх панамарэнкаў і лукашэнкаў, для якіх народ, як культурная супольнасць — гэта найвышэйшае зло. Народ наш мае толькі адну волю — уцячы ад самога сябе, стаць палякамі, рускімі, абы кім, толькі не быць беларусамі. Сотні гадоў ужо блукае наш люд на пустыні, гнаўшыся за ўсякімі прывідамі, не шукае ані сваёй запаветнай зямлі, ані не чакае свайго майсея.

Яўген Міранові ч

Літаратурна-мастацкая старонка № 522

Семінар „Белавежы”

Чарговы семінар Беларускага літаратурнага аб’яднання, праведзены 21 верасня г.г. у гасцінным будынку Універсітэта ў Беластоку, меў, апрача традыцыйнага пісьменніцка-варштатнага характару, з аглядам апошніх літаратурных падзей і кніг, больш урачысты. Сярод запрошаных гасцей былі Анатоль Кудравец ды, першы раз у гісторыі „Белавежы”, старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі. Алесь Пашкевіч, які прадставіўшы становішча СПБ і літаратуры ў Беларусі, уручыў білеты ганаровых членаў Саюза пісьменнікаў Беларусі Міхасю Андрасюку, Алене Анішэўскай, Надзеі Артымовіч, Юрыю Баену, Георгію Валкавыцкаму, Уладзіміру Гайдуку, Жэні Мартынюк, Зосі Сачко, Віктару Стахвюку, Яну Чыквіну, Дзмітрыю Шатыловічу, Віктару Шведу і Сакрату Яновічу (членамі СПБ з’яўляюцца ўжо Алесь Барскі, Васіль Петручук ды Міра Лукша і быў Мікола Гайдук). Гэта ўключэнне вядомых здаўна шчырых работнікаў на супольнай беларускай літаратурнай ніве таксама і сімвалічнае. Ганаровыя члены, беластоцкія пісьменнікі будуць дзейсна ўдзельнічаць ва ўсіх працах СПБ.

— З самага пачатку — ад стварэння і па сёння — „Белавежа” паказала сваю жыццястойкасць, паслядоўнасць, мэтанакіраванасць, знайшла сваё пачэснае месца на карце беларускай славеснасці і патрыятызму, — віншаваў „белавежцаў” Алесь Пашкевіч. — Ні з чым непараўнальны голас „Белавежы” з гадамі набываў гучанне цэльнага хору, у якім не губляліся, а шчыра вылучаліся галасы кожнага выканаўцы, выяўляючы і падкрэсліваючы сваю індывідуальнасць. Хор моцны суладдзем, галасы слаўныя сваёй асабовасцю.

Агледзены былі тры новыя „белавежскія” выданні — „Панароўе” — зборнік апавяданяў, зборнік вершаў Віктара Шведа „Мае Айчыны” (пад рэдакцыяй Яўгена Міклашэўскага) і сёмы нумар „Тэрмапілаў”. Гэты літаратурна-мастацкі і беларусазнаўчы часопіс паказвае, наколькі „белавежская” творчасць — і літаратурная, і выдавецкая, яднае творчы дух, незалежна ад таго, хто дзе жыве і стварае на роднай мове. Сам пералік імён творчых асоб — Янка Брыль, Жэня Мартынюк, Сакрат Яновіч, Галіна Тварановіч, Юрка Буйнюк, Юры Станкевіч, Ала Нікіпорчык, Альбіна Сямёнава паказвае абсяг і шырыню культуры. У раздзеле „Літаратуразнаўства” надрукаваны даклады з юбілейнай сесіі (45-годдзя „Белавежы”) аб асаблівасцях беларускай літаратуры ў Польшчы, з разглядам творчасці паасобных аўтараў. Сярод аўтараў дакладаў — даследчыкі з Беласточчыны і ўсяе Беларусі. На заканчэнне — „«Белавежскі» кнігазбор” — Бібліяграфія за 1958 — 2003 гг. — разам 159 загалоўкаў кніг „белавежцаў” гэта немалая палічка плёну працы беластоцкіх літаратараў з амаль паўстагоддзя.

(лук)

Маргарыта Дмітрук у „Люфціку”

„Кадры” — загаловак найнавейшай у Польшчы выстаўкі Маргарыты Дмітрук, якая ў апошні час паказвалася ў варшаўскай галерэі „Люфцік”. Усе працы ўзніклі сёлета і былі выстаўлены ўпершыню. Гэта літагравюры фармату 17 х 13 см. Сама аўтарка адзначае, што яны — гісторыі аб людзях. Кожная расказваецца ў 36 кадрах.

— Гэта кадры з майго жыцця, быццам з „мультфільма”. У кожнай гісторыі свой пачатак і канец. Усе працы ўзніклі дзеля гэтае выставы ў „Люфціку” і дастасаваны да памяшкання галерэі. У гісторый загалоўкі: „Тутэйшыя”, „Блакітны”, „Камбінат”. Усе яны звязаны з маім вопытам і ўспамінамі. Хацелася б, аднак, каб глядач паддаўся сваім асацыяцыям.

Гісторыя „Тутэйшыя” створана пад уплывам назіранняў за дзядамі аўтаркі, іх любоўю, якую пражывалі разам 60 гадоў, і пахавання аднаго з іх.

— Не магу маляваць таго, чаго не ведаю, чаго не перажыла, — адзначае мастачка.

У другой гісторыі, якую расказвае аўтарка, шмат пакут, але і здаровай іроніі, выяўленай з дапамогай галоўнага колеру. У апошняй — колеру мала, і гэта аповед аб чалавеку, які кахае сваю працу. „Камбінат” узнік з інспірацыі майстра Маргарыты Дмітрук, Змітра Васільевіча Малаткова, і Мінска, у якім часта бывае і дзе пачынала адукацыю на факультэце графікі мясцовай Акадэміі мастацтваў (пасля двух гадоў перанеслася ў варшаўскую Акадэмію мастацтваў).

Маргарыту Дмітрук лічаць адным з самых цікавых сучасных мастакоў у Польшчы. Стварае літагравюры, значыць, графікі на камяні. Родам яна з Бельска (цяпер жыве ў Валоміне пад Варшавай). Спасылаючыся на свае беластоцка-беларускія карані, прызнаецца: „Калі трэба напісаць у апытальніку нацыянальнасць, дык пішу «беларуская». Але лічу, што мы ўсе, палякі, беларусы, украінцы, татары, яўрэі (якіх цяпер у нас амаль няма) — усе мы — гаспадары на гэтай зямлі. Былі тут ад заўсёды. Дзякуючы таму, што жывем побач сябе, размаўляем на розных мовах, вызнаем розныя веры, мы шматкроць багацейшыя”.

Мастачка нарадзілася ў 1974 г. З 1995 г. працуе ў эксперыментальнай майстэрні ў Мінску, якую вядзе Змітро Малаткоў. Была яна некалькі разоў лаўрэаткай конкурсу „Варшаўская графіка”. Паказвае свае працы (таксама жывапіс) у Нямеччыне, Славакіі, Расіі, Латвіі і, вядома, у выставачных салонах Польшчы і Беларусі.

Анна Рудзкая, гісторык і тэарэтык мастацтва, сказала аб Маргарыце Дмітрук: „Малгося — дзіця сваёй зямлі — Беласточчыны. Бельск-Падляшскі, Тапаркі, Грабарка — прысутныя ў яе творчасці, бо маладзенькая мастачка не скрывае сваіх каранёў, наадварот — зрабіла з іх свой наймацнейшы бок”. Тое ж адносіцца і да ейнай апошняй выставы ў варшаўскім „Люфціку”.

У другой палове верасня Маргарыта Дмітрук паехала ў Францыю, дзе пад Ліёнам яе літаграфіі і тканіны, узніклыя на працягу апошніх пяці гадоў, паказваліся на Фестывалі польскай культуры.

(холм)

Ірына Валынчык

Калекцыя пацалункаў

Апошні і першы,
як проза, як вершы,
прыязны і згодны,
хвалюючы, родны,
нервовы, азяблы,
бязлітасны, прагны,
няўлоўны, прыветны,
нямы, запаветны,
чужы і здранцвелы,
сляпы і няўмелы,
крышталёны і чысты,
скупы, прамяністы,
салодкі, гаючы,
зацяты, пявучы,
далёкі, чаканы,
як дождж, несціханы,
выключны, п’янлівы,
стамлёны, санлівы,
шалёны, адчайны,
зусім незвычайны,
сучасны, жартоўны,
цікаўны, раптоўны,
атрутны, калючы,
на жаль, неўміручы,
свядомы і спелы,
жаданы і смелы,
шчымлівы, застылы,
яшчэ сарамлівы,
бяздомны і злосны,
ужо невыносны,
пяшчотны, ліслівы,
пусты, мітуслівы,
удалы, самотны,
няўтольны, смяротны,
рашучы і важны,
пакуль недасяжны,
сяброўскі, надзейны,
сівы, чарадзейны,
таемны, трывожны,
зямны, асцярожны,
цярплівы, тактоўны,
амаль непаўторны,
суцешлівы, ладны,
змястоўны, дакладны,
старанны, узнёслы,
утульны, сур’ёзны,
дарэмны, паспешны,
прыгодніцкі, смешны,
зняважлівы, прыкры,
стваральны, нязвыклы,
упэўнены, гожы,
сцвярджальны,
прыгожы,
уяўны, забыты,
нікім не адкрыты.

Юры Баена

Хтосьці

Хтосьці да ўсіх брам ламаецца,
здабывае прастору.
Хтосьці дабіраецца
да майго свету.
Як вуж, кожнай шчылінай уваходзіць,
як леапард падкрадваецца...
Сцяблінка не трэсне,
галінка не раскалышацца,
Моўчкі хтосьці ступае...
Усё займае...

Цішыня...
Ціша...

Анталогія тутэйшага апавядання

З нумарам 43 выйшла свежая кніга ў Бібліятэцы „Белавежы” — *Панароўе*. Складальнік, Георгій Валкавыцкі, прапануе „кнігу выбраных апавяданняў беларускіх пісьменнікаў за другую палову XX стагоддзя. Гэта першая такога тыпу анталогія ў Польшчы. У сваім руху наперад, які ўзнік тут з хвілінай заснавання беларускага арганізаванага жыцця (1956), літаратурная плынь, ствараючы вобраз сучаснага героя, імкнулася ўзнавіць і гістарычную памяць. Гэтыя рысы выразна прасочваюцца ў апавядальным жанры.

Таму і я выбіраў творы моцна асаджаныя ў рэаліях краю, даючы і прыярытэт часова-прасторавай рэляцыі. Сягае яна пачаткаў мінулага тысячагоддзя. Маем тады ў пэўным сэнсе дакументацыю слядоў нашага ўкаранення.

Чаму Панароўе? Калі на геаграфічнай карце зазначыць родавыя і побытавыя гнёзды аўтараў, то ўбачым, што яны звіты ўздоўж нашай галоўнай ракі і яе прытокаў. На гэтым абшары пракідаюцца і крыніцы нашай літаратурнай плыні.

Чарговасць у аўтарскім шэрагу выстройваў год першадруку твора”.

Зборнік пачынаецца „Шляхецкімі гасцьмі” Антося з Лепля (Антона Васілеўскага), надрукаванымі ў 1958 г., канчаецца „Каханнем 2000” Ганны Кандрацюк. Кароткія звесткі пра кожнага з 24 аўтараў інфармуюць пра галоўныя падзеі яго жыцця і творчасці. Сярод іх — творцы вядомыя не толькі на старонках „Нівы” ці „белавежскіх” альманахаў, дзе ў большасці друкавалася гэтая проза (некаторыя з іх больш вядомыя як паэты, як Ян Чыквін ці Міхась Шаховіч), але і аўтары некалькіх твораў, як Сцяпан Карбоўскі з Гайнаўкі, які пасля шасцідзесятых гадоў змоўк, а таксама аўтары больш вядомыя як публіцысты, як Ганна Кандрацюк ці Алесь Максімюк.

„Панароўе”, пасля „Букету Белавежжа” (паэзія) — зборнік прыдатны перш за ўсё ў беларускіх школах.

(куша)

Зорка

старонка для дзяцей

Праваслаўны Дзень дзіцяці

Мучанік Дзіцятка Гаўрыіл Заблудаўскі — апякун і заступнік дзяцей ды моладзі. Культ святога найбольш пашыраны на Беласточчыне. Яго мошчы знаходзяцца ў беластоцкім саборы св. Мікалая.

Трэба вам ведаць, што гэтая святыня, пакуль вярнулася ў наш горад, доўга знаходзіліся ў Расіі. Дзень, у які мошчы шчасліва вярнуліся на бацькаўшчыну, адзначаецца як свята. 22 верасня г.г. многія беластоцкія школьнікі, замест у школу, пайшлі ў сабор. Разам з першаіерархам Праваслаўнай царквы ў Польшчы, мітрапалітам Савам, маліліся за будучыню і поспехі ўсіх дзяцей на Зямлі.

Свята гэтае — свайго роду праваслаўны Дзень дзіцяці. У гонар Дзіцяткі Гаўрыіла святкаванні адбываюцца таксама ўвесну — 3 мая.

На здымку фрагмент крыжа, які стаіць каля царквы ў Владаве. Крыж размалявалі праваслаўныя і каталіцкія дзеці ў час IV Фестывалю трох культур. Арганізатары Фестывалю скарысталі наш праект, сярод яго выканаўцаў — навучэнцы бельскай „тройкі".

Цікава, што сярод святых найбольш іконак св. Дзіцяткі Гаўрыіла.

ЗОРКА

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Ніна ГАЛІНОЎСКАЯ

Восень у лесе

То загамоніць луг тужліва,
То стане ціха і маўкліва.
Працуе тут мастачка-восень,
А вецер фарбу ёй падносіць.
Адзін мазок, другі і трэці —
І жоўты ліст гайдае вецер
Дабавіць фарбы бурачковай —
І ліст трапечацца барвовы.
Працуе восень пэндзлем тонкім,
Абходзіць елкі і сасонкі:
Як дакранецца да іх толькі —
Балюча колюцца іголкі.
Бярозак тонкія галінкі
Скідаюць жоўтыя хусцінкі,
І кружыць гушкае іх вецер...
Сумуе лес па звонкім леце.

Казкі дзяцей Беларусі

Як жыта дзялілі

Аднойчы раніцай скакаў па лесе зайчык. Сустрэў яго воўк ды кажа:

— Заяц, я цябе з'ем!

— Не еш мяне, воўча, — просіцца той.

— А што, я галодны буду сядзець?

— Ды не, давай лепш пасеем жыта, вырасцім яго ды падзелім.

Падумаў воўк і згадзіўся.

Пасеялі жыта, узышло яно. Доўга ці коратка яно расло... Заяц радасны хадзіў на поле, назіраў за тым, каб усяго хапала пасевам. А воўк ляжаў і думаў, як бы ўсё жыта сабе забраць.

Прыйшоў нарэшце дзень, калі дамовіліся заяц з ваўком сустрэцца на полі, каб сабраць ураджай і падзяліць яго. Воўк раненька ўстаў — і на поле, каб першым быць і забраць усё самому. Бег з усіх лап... Аж бачыць — ідзе па полі заяц.

— Заяц, куды ты сабраўся?

— Як куды? Хіба не памятаеш, што дамовіліся сустрэцца тут?

Зразумеў воўк, што не падманеш касога. Прыйшлі на поле, сабралі ўраджай ды пачалі дзяліць яго. А тут хітрая ліса падбегла ды пытаецца:

— Што вы тут робіце?

— Жыта дзелім, — адказваюць.

— На маім полі жы-ыта дзе-еліце?! — закрычала тая.

— Наша жыта, то і дзелім, — адказвае воўк.

— Не! На маім полі — значыць, маё жыта.

І пачалі спрачацца. Ды ўмяшаўся крумкач:

— Увогуле, — кажа, — ураджай зайцаў, ён даглядаў жыта.

— Што? — закрычалі разам і ліса, і воўк.

— О, я тут увесь час бываў, усё бачыў.

— Ну і добра, — сказаў воўк, — глядзеў і паглядзеў, а збожжа ўсё роўна мы з касым падзелім.

— І мне трэць... — дадала ліса.

— Ідзіце прэч адсюль, інакш вочы выдзяўбу, — раззлаваўся крумкач.

Спалохаліся ліхадзеі ды ўцяклі ў цёмны лес. А заяц падзяліўся з крумкачом жытам і прапанаваў разам жыць. Так і былі ў іхняй хаце ўсю зіму і хлеб, і пірагі. Яшчэ і навесну пасеяць хапіла.

Таня Чыжык, Гродзенскі р-н, в. Крыўляны

Паўліна

У рэпертуары наймалодшых дэкламатараў часта сустракаем вершы пра хатніх жывёл. На першым месцы тут заўсёды кот.

Паўліна Башун — вучаніца чацвёртага класа Пачатковай школы ў Чыжах падрыхтавала верш Ніны Галіноўскай „Кот у буфеце". Паўлінка адважна выступіла на сцэне ў Нараўцы. У яе выкананні адчувалася дзіцячае захапленне светам жывёл. Дзяўчынка з гумарам і па-акцёрску прадставіла гісторыю пра жулікаватага коціка. Цікава, ці ў падрыхтоўцы да конкурсу дапамагаў таксама хатні коцік Паўліны?

ЗОРКА

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Польска-беларуская крыжаванка № 40

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку". Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

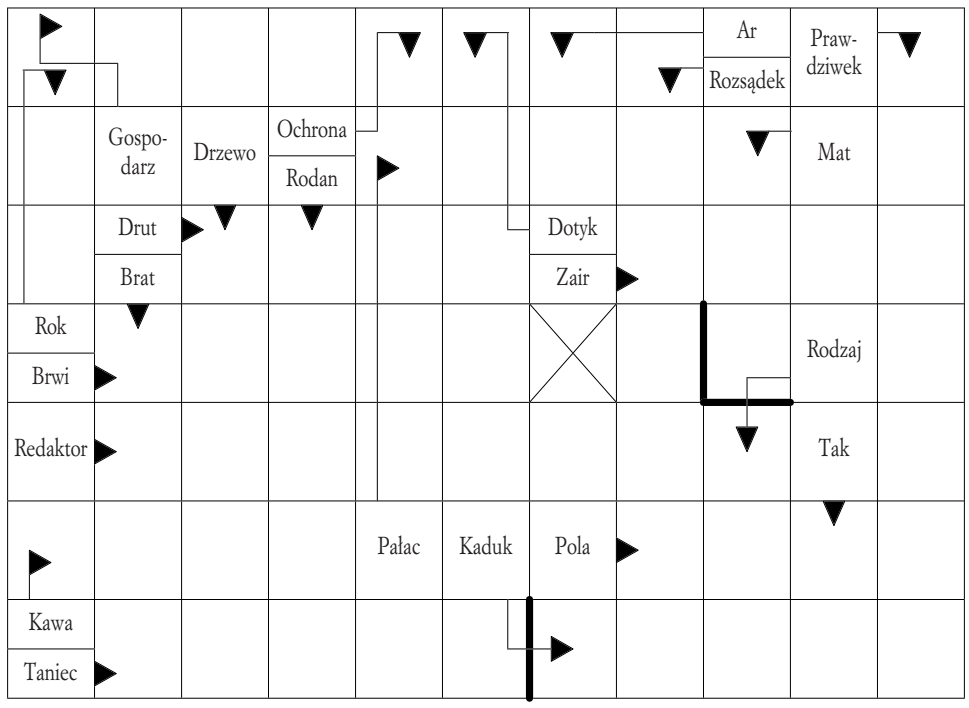

Адказ на крыжаванку н-р 36: Афіша, цукерка, карусель, пашана, парасон, ляк, амяла. Пах, цукар, каша, верас, руно, Аксана, фае, ляля, ял, аптэка.

Узнагароды — фламастэры — выйгралі: **Пятрусь Герасімюк** з Арэшкава, **Наталля Сцепанюк** з Беластока. Віншуем!

Каменьчык

Хто заўсёды на сваім месцы? Той, хто ніколі яго не пакідаў. Нікуды не хадзіў ды не ездзіў. Сядзіць ці ляжыць на месцы, бо сам не зварухнецца. Ну, можа толькі ўвысь падымецца ці перасунецца, выпхнуты іншай сілай. Гэта камяні. Нараджаюцца ў зямлі, крышацца... А некаторыя растуць. Вось, кажуць, нават каменныя крыжыкі з зямлі, быццам расліны нейкія, дастаюцца, падымаюцца. Гэта, людзі кажуць, цуд нейкі. Людзі пасля паломнічаюць да такога каменя-крыжа, што, бывае, міраточыць. Ды большасць камянёў — простыя. Разгадаць іх можа толькі спецыяліст-геолаг, які разбіраецца ў іх складзе. На выгляд кожны пазнаць іх можна — дзе граніт, дзе кальцыт, дзе базальт...

Марынка любіць камяні. Куды ні ідзе, куды ні едзе, заўсёды прывязе памятку. Бывае, што з экскурсій не прывязе „нічога талковага", як смяецца старэйшы брат Адам, а кучу каменьчыкаў. Яшчэ каб знайшла нейкі дыямент! Хоць горны крышталь! Калі паставіш, напрыклад, такі горны крышталь у сваёй хаце, дык адразу папраўляецца настрой усім сямейнікам і гасцям, а ніякі зламыснік не зойдзе. А ў гэты раз, быўшы над Нарвай каля Рыбакоў, у раскапанай гары са жвірам знайшла дзяўчынка дзіўны камень. Не, звычайны шэры каменьчык, але з яго спаглядаюць вочы. Дзе бы ты не быў у пакоі, яны за табою сочаць. Адаму няёмка. А Марынцы — прыемна адчуваць на сабе тыя жоўтыя вочкі, быццам цёплы прамень казытаў па спіне, зазіраў пад твае павекі.

— Схавай гэты камень! Я спакойна не магу рабіць урокі! — не стрываў аднойчы брат.

— Ты ж казаў, што ён мёртвы. Як мёртвая матэрыя можа на цябе ўздзейнічаць, — іранізавала Марынка. — Хай ляжыць. Калі не хочаш жыць у адным пакоі з ім і са мною, дык перасяляйся.

А пакой Марынкі і Адама зрабіў быў тата на падстрэшку. Аграмадны, на ўсё гарышча. З косымі сценамі. Светлы, бо ў даху тата зрабіў пахілыя вокны. Хапае месца на іх двое. Але і сястры, і брату ў ім, здаецца, зацесна разам. Няма дня, каб не пасварыліся. Ну, дык хай так будзе: Адам зойме пакой дзедкі, пусты цяпер, а Марынка застанецца. Будзе паняй! А калекцыю сваіх камянёў раскладзе па ўсім пакоі. Такая плошча! А і Адась, здаецца, рады... Што з малечай сварыцца дзень у дзень! Больш спакою ў хаце!

Праўда, ціха стала на падстрэшку. Прыйдзе дзяўчынка са школы, зробіць урокі. Уключыць свой малы тэлевізар. Прывядзе сяброўак. Брата не відаць, пэўна, таксама цешыцца воляй і прасторай... Ды чаму каменныя жоўтыя вочы глядзяць на Марынку цяпер з такім папрокам? І робіцца ёй няёмка, бы хтосьці чужы пасяліўся ў яе аграмадным пакоі?..

Сышла Марынка да Адама, што калупаўся якраз у разабраным старым радыёпрыёмніку.

— Сумна мне з гэтым каменем... І без цябе таксама.

Міра Лукша

Оля

Аляксандра Каліна дэкламавала верш Артура Вольскага і па-акцёрску расказала смешную гісторыю „У страха вялікія вочы". Волечка заваявала першае месца ў цэнтральным конкурсе „Роднае слова", апрача гэтага яна падбадзёрвала іншых дэкламатараў, якія чакалі свайго выступлення. Сапраўды, многія школьнікі моцна хваляваліся! Але не Оля — спрактыкаваная дэкламатарка і акцёрка.

Выступленне беластоцкай пяцікласніцы вылучалася мілагучнасцю і культурай слова. Ну і як мы ўжо сказалі — смеласцю.

Зорка

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Уладзімір Мацвеенка

Перакруткі

Сашка
Шашкі
Любіў,
Шашку
Сашка
Згубіў.

Згубіў
Сашка
Шашку,
Любіў
Шашкі
Сашка.

Вершы Віктара Шведа

Наце гадоў трынаццаць

Сёння споўнілася Наце
Гадкоў роўненька трынаццаць.
Ганарымся гэтым — Доня
Гімназісткай ужо сёння.

У дачушкі многа працы,
Трэба ў ведах паглыбляцца,
Добра быць адукаванай,
Здабываць сабе пашану

Сярод вучняў, педагогаў,
Мець шасцёрак заўжды многа
За адказы на занятках.
Бацьку шанаваць і матку.

Пажадайма тады сёння
Добрага здароўя Доні,
Не хварэць ужо ніколі,
Быць выдатніцай у школе.

Беласток, 15 верасня 2003 г.

Вёска Плянта

Плянта распаложана між лясамі Белавежскай і Лядскай пушчаў. У першай палове XIX стагоддзя заснаваны быў тут фальварак Плянта, які належыў двару ў Гарадзіску. Вядома, што ў 1842 годзе ўладаў ім Бартламей Пачабут. Пасля нейкага часу ў Плянту была перанесена галоўная сядзіба маёнтка, які ад гэтай пары называюць Гарадзіскам або Плянтай. У 1858 годзе гаспадаром маёнтка быў Мікола Клімашэўскі, а ў 1863 годзе — Вінцэнт Пратасевіч. За ўдзел у Студзеньскім паўстанні яго арыштавалі і саслалі ў Сібір, а маёнтак сям'і забралі.

Расказваюць таксама, што Плянта належала яшчэ генералу Быкаву, які прадаў яе жыхарам Скупава. Доказам гэтага магіла Быкаву, якая знаходзіцца ля царквы ў Нараўцы. Праўдападобна цар хацеў тут насадзіць лес і загадаў людзям перасяліцца. Некаторыя купілі хаты на Валыні, а некаторыя засталіся. У той час у вёсцы былі шкляны завод і цагельня. Вёска вядомая таксама тым, што тут дзейнічала Грамада. У 1903 годзе паўз вёску пачынаюць курсіраваць цягнікі Варшава — Вільня і Нараўка — Ваўкавыск.

Да 1939 года ў вёсцы была лесапільня, уласнікам якой быў Грамановіч ды млын Ф. Гавенчыка і А. Грыцука. У 1940 годзе саветы ўзялі млын у свае рукі, аднак пасля вайны ён згарэў. У ліпені 1941 года ў вёску прыйшлі немцы і такім чынам лесапільня памяняла свайго гаспадара. 31 ліпеня 1941 года гітлераўцы перасялілі жыхароў Плянты (жыло тут 250 чалавек) у вёскі Подваркі і Астраўкі. Аднаго чалавека, члена КПЗБ, жыўцом пахавалі ў зямлі, а 10 асоб былі вывезены на прымусовыя работы ў Нямеччыну. Усё дабро немцы зрабавалі, а 1 жніўня 1941 г. спалілі ўсе будынкі. Ненарушанымі засталіся толькі тыя будынкі, у якіх жылі чыгуначнікі. Да 1939 года дзеці з Плянты вучыліся ў Нараўцы, а ў 1939-1941 гадах — у прыватнай хаце ў Плянце, у якой была трохкласная школа. У 1945-1946 гадах чатырохкласная школа, у якую хадзілі таксама дзеці з іншых вёсак, знаходзілася ў хаце Марфы і Паўла Лапінскіх. На пачатку была толькі адна настаўніца, потым настаўнічалі спадарства Самойлікі. Пасля 1983 года школу скасавалі і дзеці, як раней вучацца ў Нараўцы.

Анна Садоўская, VI „б" клас у Нараўцы (пра мінулае вёскі Плянты расказаў ёй яе жыхар Уладзімір Клімюк)

Рафал Багнюк — вучань VI „б" кл. даведаўся таксама, што ў час адступлення нямецкае войска ў калодзежы ля чыгункі схавала мяшок золата. Праўдападобна ніхто яго яшчэ не знайшоў. У 1960-я гады ў вёсцы былі пабудаваны агромністыя склады, акія належалі ГСу ў Нараўцы. Жыхары ўсёй гміны маглі тут купіць штучнае ўгнаенне, корм і будаўнічыя матэрыялы. Сяляне прадавалі тут бульбу і збожжа. Але гэта ўжо гісторыя. Зараз у Плянце жыве 195 чалавек.

Наталля Швед з сябрамі Міхалам і Петрусём — усе гімназісты „беларускага" класа — на святкаванні 25 Сакавіка

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Сцэнічнае афармленне для прадстаўленняў Івоны Баравік з Беластока (злева крэсла Яніны Язерскай)

Мэбля і карціны

У жніўні ў Асяродку ўзораў для інвалідаў у Гайнаўцы праходзіў XXVIII Агульнапольскі мэблевы пленэр „Гайнаўка 2003", а ў першай палове верасня — IX Агульнапольскі мастацкі студэнцкі пленэр. Вынікі абодвух прэзентуюцца ў асяродку з 15 верасня.

У выставачнай зале экспануюцца прылады для рэабілітацыі дзяцей-інвалідаў, якімі могуць карыстацца таксама здаровыя людзі. Сцэнічнае афармленне для прадстаўленняў і сядзенні для дзяцей запраектавала Івона Баравік з Беластока. Можна іх выкарыстоўваць у час гульняў у тэатр, краму ці для развіцця спрытнасці дзіцячых рук. Амаль усе прадметы на выстаўцы драўляныя, прыемныя ў карыстанні. Праектанты з Беластока, Познані і Коніна падрыхтавалі прылады для аблягчэння штодзённага жыцця калекіх дзяцей. Могуць яны разам са здаровымі дзяцьмі гуляць і адпачываць. Праектанты не забылі пра дарослых, якім зрабілі крэслы для адпачынку і лячэння пазваночнікаў.

— Праца мастака-праектанта, гэта не выпадковая дзейнасць, але прадуманая ад пачатку да канца лагічная задача. Праектаванне для інвалідаў патрабуе асаблівай працы. Прыняты ад гадоў у Гайнаўскім асяродку ўзораў падыход, што праектуем універсальную мэблю, дае магчымасць выкарыстання яе здаровымі і хворымі, — заявіла кіраўнік асяродка Яніна Язерская.

У мастацкім пленэры ўдзельнічалі студэнты Аддзялення архітэктуры інтэр'ераў Політэхнічнага інстытута ў Беластоку. Карыстаючыся алейнымі, акварэльнымі, пастэльнымі фарбамі і алоўкамі студэнты выканалі цікавыя жывапісныя працы. Сярод іх — пушчанскія пейзажы, краявіды з цэрквамі і крыжамі, архітэктура Гайнаўкі і нацюрморты. З карцінамі размешчана разьба ў дрэве.

— Ад гадоў Асяродак узораў арганізуе сустрэчы таленавітай моладзі. Белавежская пушча з'яўляецца козырам у арганізацыі мастацкіх пленэраў. Нашы працы прэзентуюцца на выстаўках у краіне і па-за яе межамі, што расслаўляе Гайнаўку, — патлумачыла Яніна Язерская.

Паглядзець выстаўку мэблі і мастацтва прыходзяць заказчыкі прылад для дзяцей-інвалідаў. Добрай нагодай карыстаюцца жыхары Гайнаўкі, якія могуць атрымаць мэблю са скідкамі. Аднак найбольш заказаў паступае ад грамадскіх і дзяржаўных устаноў.

Аляксей Мароз

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Слонімская „Грымата"

З народнымі песнямі і танцамі

На канцэрт Ансамбля народнай беларускай песні „Грымата", які адбыўся 7 верасня ў Гайнаўскім доме культуры, прыбылі старэйшыя паклоннікі народнай музыкі, у тым ліку гайнаўскія харысты. Канцэрт удастоілі старшыня Галоўнага праўлення БГКТ Ян Сычэўскі, сакратар ГП БГКТ Валянціна Ласкевіч і бурмістр Гайнаўкі Анатоль Ахрыцюк. Выступленні спевакоў папаўнялі народныя беларускія і польскія танцы ў выкананні танцавальнага калектыву ГДК.

Ансамбль „Грымата" заснаваны быў у 1991 годзе ў Слоніме і дзейнічае пры Раённым доме культуры. Зараз выступае ў ім 12 чалавек. Амаль усе члены калектыву — салісты, але найчасцей сольныя партыі выконвае Ірэна Брусевіч. У рэпертуары ансамбля — беларускія апрацаваныя народныя песні, якія выконваюцца хуткім тэмпам, што і падабаецца слухачам. Акардэон, цымбалы, скрыпка і астатнія інструменты робяць выступленні беларускага калектыву больш разнастайнымі.

Вучні сярэдніх школ, якія займаюцца ў танцавальным калектыве Гайнаўскага дома культуры, выступілі з беларускімі танцамі: крутухай, полькай-галёпкай, карабочкай і мітусём. Калектыў, якім апякуецца Анна Баран, існуе пры ГДК дзесяць гадоў, але сённяшні састаў дзейнічае ад васьмі. Гайнаўская публіка канцэртныя выступленні ўспрымала бурнымі апладысментамі.

Аляксей Мароз

І як мы гэта так уваходзім у Еўрасаюз?

Смурод з-за плота

Амаль цэнтр Беластока. Тую касую вуліцу заўважыш, дабаўляючы ходу, едучы на Гарадок ці Гайнаўку. Не так і цікава — перад блёкавішчам „Пяста" дамкі, падворкі, кустоўе. Дзе акуратна, дзе абы-як. Пакуль не абрасце вясною тое ўсё травой, не ўквеціцца, або зімой, калі закрые снег непарадак, дык, здаецца, узяў бы ды паправіў усё, паперастаўляў, ачысціў. А кожны жыве як хоча. Вось, пан Мецік. І хата ў яго пажондная, і падворак рыхтык у добрага гаспадара, — дзе загон абсадзіў, дзе выліў цэмент. Жыве з жонкай і малалетняй дачкой, што ім нарадзілася ў немаладыя іхныя гады. Старэйшы сын ужо ўнука прывозіць, а малая ходзіць яшчэ ў пачатковую школу. Жонка працуе, пан Мецік на пенсіі, па прычыне інваліднасці. Чыгуначнікам быў. А выглядае здаравенна, мускулісты, румяны, і толькі праз хвіліну бачу, што няма ў яго правае рукі. Дык левай піша.

— Бо апісаць усё гэта трэба, — зазначае. — Куды я ўжо не хадзіў, куды не званіў! І ў староства, і ў ваяводства, і ў ахову асяроддзя.

Усё тое спісаў, дакладна, з датамі, нават з гадзінамі, калі пісаў, калі хадзіў, калі на падворак суседаў прыязджала паліцыя ці ахова. На гэтым падворку, за якім усё сочыць старанлівы ды пільны сусед, стаяць тры невялікія дамы. Ідучы да спадара Меціка звярнула я перш за ўсё ўвагу на гэты падворак. На плоце з бетонных балясак віселі там тры рэкламы, а на загонах завіхаліся мужчыны, у большасці маладыя, загарэлыя, ды курэў грыль. Пах смажаніны нёсся аж на суседнюю вуліцу. Каля мужчын бегалі тры вялікія сабакі.

— Нічога не робяць, толькі грылююць! — злуецца сусед. — О, гляньце, дзве спадарожнікавыя антэны. А тыя іхныя сабакі! У аднаго з іх рак, а не лечаць яго!

Ведае цэлы расклад дня ўсіх суседзяў. Дзе падзарабляюць. Вось, М., каб абысці страхоўку і падаткі, прапісаў свой абівачны заводзік на жонку, купіў поля кавалак пад Ялоўкай, каб плаціць КРУС. А сам, разумееце, далей абівае людзям канапы. Дзе тут знойдзеш справядлівасць! А той смурод!..

Прынюхваюся. Гэты смурод павінен і мне заказытаць у носе, як пану Меціку. Бо ён з-за яго жыць не можа. Уявіце сабе, не было на суседнім падворку сметніцы. Пазваніў, апісаў, прымусілі суседзяў паставіць кантэйнер з „Аствы". Але, бач, нужнікаў таксама там няма. Мо ў хатах маюць лазенкі з туалетамі, мяркую, гэта ж горад, гэты наш Беласток. А што, мо „ў поле" ходзяць?.. І ямы на нечыстоты ў нікога з суседзяў няма? Пан Мецік тлумачыць мне, што ад хатаў у іх ідзе труба пад зямлёю, якая нечыстоты вядзе адразу ў раку Белую. А гэта справа нас усіх, грамадзян, жыхароў перш за ўсё „Зялёных лёгкіх Польшчы", а нават і Еўрасаюза. Усяго свету. А найбольш падаткаплацельшчыкаў, тых, хто камунальныя аплаты ўносіць. За каналізацыю, сцёкі, ваду...

Пан Мецік выцягвае спіскі, паперынкі з нататкамі, дзе быў, што яму адказалі. Вось, пазаўчора да суседзяў прыходзіў насланы ім паліцыянт-участковы па іхным мікрараёне. І які вынік гэтага візіту? А нічога! Што ім зробіш! Пэўна, пасядзеў з імі каля грыля, а можа што і іншае рабіў, бо пан Мецік не ўсё бачыў — паліцыянт зайшоў у адзін з дамоў...

— Пані, вы цяпер зайдзіце ў паліцыю, у ахову асяроддзя. Я пані Яваровіч званіў, каб справу на ўсю Польшчу раздзьмухала, у тэлебачанні. Але яна штосьці часу не мае. А справа сур'ёзная. *Trzeba im przyp...ć.*

Ага. Інтэрвенцыйная справа. Мабыць, дзеля таго, каб пан Мецік, калі б мог, дык пацёр бы свае рукі, калі б меў іх абедзве.

— Ну, добра, але ад чаго ўсё пачалося?

Усё з-за несправядлівасці судоў. Гэныя дармаеды з другога боку вуліцы заўсёды гадуюць сабак. А прозвішчы ў іх! Ну, у людзей, не сабак! Адно панскае, другое жыдоўскае, адно кацапскае... Той „-ук", кажа пан Мецік, то яшчэ досыць талковы... Бо і жонка пана Меціка — з-пад Козлікаў, а сам ён з Угова пад Лапамі. А да суседзяў не мае нічога *względem* нацыянальнасці. Два сабакі з чатырох выскачылі былі на вуліцу, напалі на жанчын, што праязджалі на веласіпедах. Пан Мецік схапіў быў калок, і, як стаіць у судовых разборах, пабіў сабак, ратуючы жанчын. Тады гаспадыня, уласніца сабак, суседава каханка, завезла сваіх жывёл да ветэрынара, бо, бачыце, важнейшы кундаль, чым чалавек. Адзін сабака ледзь не здох. У актах напісалі, што на суседку пан Мецік брыдкасловіў, ды кійком і яе па гарбе пачаставаў. А гэтак не было, мае на гэта сведкаў. Яшчэ раз ударыў быў сабаку ў галаву, таго, што на прывязі брахаў на сваім падворку, аж той, тут напісана, „страціў прытомнасць". Глядзіце, сведкі якія: Каравайчык, Манюшка... Суд даў веру тлумачэнням падсуднага толькі ў тым, што суседскія сабакі былі прычынай частых канфліктаў паміж суседзямі. А парушыў ён „дыспазіцыю" па 35 пункце закона ад 21 жніўня 1997 г. аб ахове звяроў, аб знуткаванні над жывёламі. І пералічаны правілы, калі хто б'е звяра, каб прычыніць яму боль па галаве, ніжняй частцы жывата, ніжніх частках канечнасцей, і колькі заплаціць трэба за шкоду. Суседцы, у дзяржаўную казну, у суд. Давялося яшчэ больш заплаціць адвакату. Некалькі раз у актах пералічваюцца нават імёны сабак, Дэмка і Макса. Тое, што паліцыянт Каравайчык пацвердзіў, што суседзі наракалі на небяспечных сабак, успамінаецца толькі раз. Аб пакрыўджаных людзях няма ні слова.

І як тут жыць можна? — рытарычна пытаецца пан Мецік. Ён не даруе. Моцы ў ім ды пачуцця пякучай крыўды дастаткова, каб пазмагацца. Ахвотна разрыў бы ўвесь суседскі падворак, каб даказаць, куды цячэ брудная вада. Са сцятым тварам узіраецца, як праз вуліцу ля смажаніны завіхаюцца аголеныя здаровыя дзядзькі, якім усё гэта дакладна да лямпачкі. Усе суседзі асуджаны адны на адных, і ў Еўропе, і на скасабочанай вуліцы Беластока.

Міра Лукша

Царква на Сонечным Стоку

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРБІЦКАГА

У Беластоку па вуліцы Сікорскага красуецца новая царква з адметнай ад іншых храмаў архітэктурай. Расказаць пра яе будаванне папрасіў я настаяцеля прыхода а. Уладзіміра ЦЫБУЛІНСКАГА.

Вялікай прагай Яго Высокапраасвяшчэнства, уладыкі Савы, было заснаванне прыхода ў новым жылым раёне Беластока, які ахоплівае пасёлкі Сонечны Сток, Зялёныя Горкі і Лясная Даліна. Шэсць гадоў доўжыліся захады, асабліва намаганні архіпастыра, каб атрымаць месца пад будову прыхадскога храма. 14 лютага 1989 года Яго Высокапраасвяшчэнства выдаў дэкрэт аб заснаванні новага прыхода Васкрэсення Хрыстова з сядзібай па вуліцы Сікорскага 9. Тым жа дэкрэтам настаяцелем назначаецца протаіерэй Уладзімір Цыбулінскі. 17 кастрычніка 1991 Аддзел грамадзянскіх спраў Ваяводскай управы выдаў пастанову аб перадачы нерухомасці ва ўласнасць прыхода.

На атрыманым прыходам пляцы былі тры незаселеныя домікі, дрэўкі і пустое поле. Зараз была арганізавана Прыхадская будаўнічая рада з мэтай пабудовы царквы і арганізацыі прыхадскога жыцця. Нашы вернікі пасля работы прыходзілі працаваць на царкоўным пляцы; найперш абгарадзілі яго драўляным плотам. З пачатку мая 1989 года, калі атрымалі дазвол на пабудову часовага храма, сталі збіраць драўніну для яго пабудовы. 7 мая 1989 года, у дзень Антыпасхі, адбылося пасвячэнне пляца і быў устаноўлены крыж пад новую царкву. У нядзелю, 26 лістапада таго ж года, архіепіскап Сава пасвяціў толькі што збудаваны часовы храм; у набажэнстве ўдзельнічала каля 2 тысяч вернікаў.

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРБІЦКАГА

22 красавіка 1990 года пасля Літургіі ўладыка Сава пасвяціў крыж для новай, мураванай царквы. Адначасна было пасвечана месца і закладзены краевугольны камень пад прыхадскі дом і катэхетычны пункт. У канцы багаслужбы архіпастыр заклікаў вернікаў да ахвярнай працы дзеля Божай справы.

Выкананне праекта новай царквы было даручана архітэктарам Яну Кабацу і Ежы Усціновічу. Адразу пачалася работа. Спачатку сталі будаваць прыхадскі дом, каб было дзе жыць святарам; будова доўжылася каля пяці гадоў. Многа працы ў яго ўзвядзенне ўклаў інжынер Мікалай Місюкевіч, кіраўнік будовы. Усе вернікі актыўна ўключыліся ў грамадскія пачыны. Прыхадскі дом быў здадзены ў карыстанне ў канцы 1994 года.

Паралельна з будовай прыхадскога дома былі выкапаны катлаваны пад царкву і заліты фундаменты. Было расходавана 35 тон канструкцыйнай сталі і каля сотні тон цэменту. Цэглу для царквы вазілі аж з Газдніцы, што між Баляслаўцам і Жаганем на паўднёва-заходнім канцы Польшчы. Цэглу бралі таксама з беластоцкіх „Сілікатаў" і з дэмантажу.

9 чэрвеня 1998 года на царкве былі ўстаноўлены крыжы, выкананыя на Чыгуначным заводзе стальных канструкцый у Старасельцах; крыжы замацавалі спецыялісты з беластоцкай фірмы „Інсталь". 1 кастрычніка 1999 года былі падвешаны званы, адлітыя ў ліцейні Фельчынскіх у Тацішаве каля Глівіцаў; адзін звон важыць 720 кілаграмаў, другі — 450. Роўна годам пазней у новай царкве было адслужана першае набажэнства; службу ўзначаліў мітрапаліт Сава.

Дубовы іканастас для царквы Васкрэсення Хрыстова ў Беластоку быў выкананы Дзмітрыем Файко ў Тарнопалі на Украіне і ў элементах прывезены ў наш горад. Іконы для іканастаса былі напісаны майстрамі Бельскай школы іканапісу. Паліхромную распіску царквы выконвае Віктар Доўнар з Мінска разам са сваімі вучнямі.

Душпастырскую службу ў царкве Васкрэсення Хрыстова вядуць, апрача настаяцеля а. Уладзіміра Цыбулінскага, а. протаіерэй Валянцін Алясюк, а. Пётр Кірылюк ды дыяканы Славамір Астапчук і Марыян Раманчук. У прыходзе працуюць тры хоры: прыхадскі і маладзёжны вядзе Марыян Раманчук, а дзіцячы — матушка Іаанна Раманчук.

Асабліва ўрачыста ў Васкрэсенскім прыходзе адзначаюцца два святы. Галоўная ўрачыстасць, якую ўказвае назва прыхода, святкуецца тут у першую нядзелю пасля Вялікадня, у дзень Антыпасхі. Другое свята адзначаецца 1 кастрычніка ў гонар іконы Божай Маці Усецарыцы, Ратуючай людзей ад усялякіх хвароб; копія гэтай цудатворнай іконы прывезена са Святой Гары Афон.

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРБІЦКАГА

* * *

Айцец Уладзімір Цыбулінскі стаўляе ўжо другую царкву; першую будаваў у Чыжах. Будова храма з'яўляецца вельмі складаным мерапрыемствам, патрабуе вялікіх затрат не толькі часу і сіл, але і вельмі часта здароўя. Стрэс з'яўляецца неадлучным спадарожнікам бадай кожнага будаўніка, але будаўнік храма знаходзіцца ў тых прывілеяваных абставінах, дзе молат уладыкі і накавальня вернікаў гартуюць у ім непахіснага паслушніка Божай справы. І гэтае высакароднае пасланніцтва патрабуе пастаяннай ахвяры, ад чаго хібае здароўе, адсутнічае сон. Айцец Уладзімір Цыбулінскі прайшоў выпрабаванне інфарктам, шмат часу даводзіцца яму праводзіць на малітвах у бальніцы. Трэба спадзявацца, што Усемагутны Бог спагадае яму, а Усецарыца Багародзіца гаючымі ласкамі падратуе ягонае прысвечанае высакароднай справе здароўе.

Аляксандр Вярбіцкі

Прырода, інтэграцыя, мастацтва

У канцы жніўня ў Белавежы адбыўся VI Міжнародны пленэр творцаў-інвалідаў „Прырода, інтэграцыя, мастацтва", у якім удзельнічалі 32 мастакі з Польшчы і Літвы. Арганізатарам мерапрыемства быў Саюз у карысць творцаў-інвалідаў „Ніке".

— Пленэр такі адрозніваецца ад будзённых дзён у рэабілітацыйных асяродках, у якіх пражываюць інваліды. Апошнім часам прыязджае больш асоб з псіхічнымі хваробамі. Магчыма, людзі не вытрымліваюць хуткага тэмпу жыцця, — заявіў старшыня „Ніке" Андрэй Валкавыцкі, ураджэнец Белавежы. — Мэта мерапрыемства — набліжэнне яго ўдзельнікаў да прыроды.

Пленэр праходзіў у Белавежскім нацыянальным парку і мясцовым надлясніцтве. Творцы ўвекавечылі свае ўражанні ад Белавежскай пушчы на паперы, палатне і ў скульптурах.

— Наш пленэр накіраваны да шырокага кола ўдзельнікаў, у тым ліку жыхароў Белавежы, — паведаміў Андрэй Валкавыцкі. У Асяродку лясной адукацыі „Ягелонскае" Белавежскага надлясніцтва арганізаваны былі інтэграцыйныя заняткі з удзелам гасцей. Сімона Косак расказала пра лясную звярыну, а Барыс Руско зачытаў свае вершы. Удзельнікі сустрэчы глядзелі прыродазнаўчыя фільмы.

Тадэуш Лучай з Бельска-Падляшскага займаўся разьбой, а Уладзімір Шышко — графікай. Удзельнікі мерапрыемства мелі добрую нагоду праверыць свае ўмеласці. Працы, якія ўзніклі ў час пленэру, можна пабачыць на выстаўцы ў Асяродку экалагічнай адукацыі Белавежскага нацыянальнага парку. Будуць яны надрукаваны ў календары „Ніке".

Аляксей Мароз

Фота КРЫСТЫНЫ КАСЦЕВІЧ

Удзельнікі пленэру ў час працы

У пецярбургскіх апекуноў

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Уладзімірскі сабор

Паломнікі і турысты наведваюць у Санкт-Пецярбургу Смаленскія могілкі. Заснаваны яны ў XVIII ст. на самым вялікім у горадзе Васільеўскім востраве. Пакояцца там астанкі рускіх святых і вядомых у Пецярбургу людзей. Мы наведалі мураваную капліцу блажэннай Ксеніі Пецярбургскай. Свяшчэннік служыў малебен і акафіст, а вернікі прыкладаліся да грабніцы блажэннай і яе іконы. Некаторыя вернікі маліліся звонку храма, прылажыўшы галаву да царкоўнай сцяны або клалі запіскі з просьбамі побач вялікага падсвечніка. Паток людзей, якія прыбывалі ў капліцу, хутка павялічваўся — цяжка было прабрацца ў сярэдзіну. Паломнікі прасілі блажэнную Ксенію дапамогі ў жыццёвых праблемах. За амаль дзвесце гадоў ад смерці блажэннай зарэгістраваны многія выпадкі хадайніцтва святой у Госпада. Пасля малітваў каля магілы блажэннай здаравелі людзі і вырашаліся сямейныя складанасці. Нават у савецкі перыяд людзі прыходзілі узяць зямлю з наваколля магілы блажэннай. Рабочыя вазілі на магілу зямлю, але яна хутка знікала і ўлады рашыліся заліць плошчу бетонам.

Блажэнная Ксенія нарадзілася ў пачатку XVIII ст. і да дваццаці шасці гадоў жыла свецкім жыццём. Памяняла яго пасля смерці мужа, царкоўнага пеўчага Андрэя Фёдаравіча Пятрова. Рашылася маліцца за душу памерлага без раскаяння мужа. Пераапрануўшыся ў яго вопратку, хадзіла па горадзе і прыкідвалася дурной. Называла сябе імем мужа і з пакорлівасцю ўспрымала насмешкі. Раздаўшы сваю маёмасць бедным, днём хадзіла ў падранай вопратцы па Пецярбургу, а ноччу малілася. Сваім жыццём заслужыла давер у Госпада. Стала прадбачваць будучыню і памагаць патрабуючым. Калі на могілках будавалі Смаленскую царкву, ноччу насіла на рыштаванні цэглы, каб рабочыя з самай раніцы маглі пачынаць працу. Святасці дабілася дзякуючы пакорлівасці і малітвам.

Пасля пачалі мы шукаць магілу сарака святароў, якіх камуністы закапалі жыўцом у зямлю. Вернікі ходзяць на брацкую магілу свяшчэннікаў з малітвай за ўпакой іх душ. Мы спаткалі святароў і вернікаў, якія маліліся каля невялікага крыжа пастаўленага ў іх гонар. Некаторыя заходзілі ў Смаленскую царкву, распаложаную ў цэнтры могілак. Вялікай святасцю ў храме з'яўляецца Смаленская ікона Божай Маці. У мураванай царкве, якую памагала будаваць блажэнная Ксенія, знаходзяцца старыя іконы Божай Маці і рускіх святых. Храм закрыты быў толькі з 1940 па 1947 год.

Наведалі мы Свята-Іаанаўскі жаночы манастыр. Заснаваны ён Іаанам Кранштацкім у пачатку XX ст. у гонар св. Іаана Рыльскага. Яшчэ перад рэвалюцыяй жыло там 350 манашак. Знаходзіліся ў ім кравецкія і іканапісная майстэрні, друкарня і просвірня. У вялікай печы за адзін раз выпякалі па тысячы просвір. Некаторыя сёстры займаліся ў невялікай бальніцы на 10 ложак. У 1924 г. манастыр быў закрыты і толькі ў 1989 г. пачалася яго адбудова. У 1991 г. Руская праваслаўная царква кананізавала святога праведнага Іаана Кранштацкага. Да гэтай пары праводзіцца рамонт цэркваў і жыллёвых манастырскіх памяшканняў. Пустая грабніца праведнага Іаана Кранштацкага знаходзіцца ў ніжняй царкве. Яго мошчы знішчылі камуністы. Вернікі прыкладаюцца да грабніцы, як да вялікай святасці. Яшчэ пры жыцці св. Іаан Кранштацкі памагаў патрабуючым, маліўся за іх і ўспамагаў фінансава. Пасля пачаў прадбачваць будучыню. Гаварыў аб будучай рэвалюцыі як аб вялікай бядзе, у час якой пральецца многа крыві. Малітвамі лячыў хворых і выганяў дэманаў з людзей. Здаралася, што аддаваў патрабуючым свае грошы, боты і басанож вяртаўся дамоў. Пасля рэвалюцыі пецярбуржцы хадзілі на яго магілу маліцца. Савецкія ўлады знішчылі астанкі святога, але не знішчылі памяці аб ім. Вернікі яшчэ больш сталі маліцца да свайго бацюшкі і многія атрымалі дапамогу. Святы праведны Іаан Кранштацкі побач блажэннай Ксеніі з'яўляюцца нябеснымі заступнікамі Пецярбурга.

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Свята-Іаанаўскі жаночы манастыр

Ахоўнікам Расіі, Беларусі і Украіны лічыцца князь Уладзімір, які ахрысціў Русь. У Пецярбургу яго іменем названы сабор, у якім мы таксама пабывалі. У час святкаванняў у яго гонар нас зацікавілі старыя велізарныя іконы. Сярод іх была цудадзейная Казанская ікона Божай Маці і ікона князя Уладзіміра. Некаторыя заходзілі паставіць свечкі і коратка памаліцца, іншыя — выстаялі да канца амаль чатырохгадзіннага богаслужэння.

Аляксей Мароз

Святатацкі здымак

Здавалася б, час, калі ў сіле была забарона фатаграфаваць выбраныя аб'екты, як вакзалы, будынкі міліцыі ці вайсковыя часці — мінуў разам з Савецкім Саюзам. Вось у Картуз-Бярозе вайсковцы дазволілі нам зняць руіны кляштара, хаця быў там вайсковы палігон. Год раней мы сфатаграфавалі бюст Дзяржынскага каля пастарунка міліцыі ў Лагойску.

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

У выпадку, калі аб'ект можа пацярпець ад частых бліскаў фотаўспышак, яго памячаюць адпаведнай інфармацыяй. Каб зрабіць здымкі ў сярэдзіне гістарычнага будынка, мы раней пыталіся дазволу ў працаўнікоў установы, і ў большасці выпадкаў нам давалі згоду.

У Воўпе непадалёк Ваўкавыска захаваўся самавіты помнік дойлідства — касцёл святога Іаана Хрысціцеля. Даведнікі адзначаюць, што гэта самы вялікі драўляны касцёл Беларусі. Пабудаваны ён у 1773 годзе інфлянцкім біскупам Янам Непамукам Касакоўскім. У сярэдзіне — барокавы алтар пачатку XVII стагоддзя, уфундаваны падканцлерам Казімірам Леанам Сапегам (сынам канцлера Льва Сапегі).

На месцы сустрэла нас незвычайная „гасціннасць". Калі мы спыніліся ля касцёла і хацелі яго агледзець, у плябаніі, як у салуне з каўбойскага фільма, расхіліліся падвойныя дзверы ганка.

— Нельзя фатаграфіраваць! Забаронена! — паказалі на касцёл расійскамоўныя падлеткі, хлопец з дзяўчынай, і схаваліся ў будынку плябаніі.

Уражаныя сакрэтнай місіяй юных ахоўнікаў, мы рушылі на плябанію пазнаёміцца з гаспадарамі. У Воўпе з'яўляюцца імі місіянеры Ордэна босых рэдэмптарыстаў (расслаўленых у нас за справай іхняга Радыё „Марыя").

У сярэдзіне „не было" жывой душы. Вартаўнікі-падлеткі, як прывід часоў інквізіцыі, зніклі сярод пакояў прасторнага будынка.

Нейкі час мы стаялі пераступаючы з нагі на нагу і гучна вымаўлялі словы прывітання. Аднак на словы „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!" ніхто тут не адгукаўся.

* * *

Нягледзячы на наш досвед, карысна заехаць і пазнаёміцца з касцёлам у Воўпе. У сярэдзіне старажытны алтар — каштоўны помнік манументальнага мастацтва першай паловы XVII стагоддзя. Спалучае ён рысы манерызму і ранняга барока, устаноўлены на высокім масіўным цокале. Алтар мае характэрную XVII ст. структуру трохвосевай аркі з двух'яруснай цэнтральнай часткай. Ніжні ярус падзелены на вертыкалі чатырма калонамі карынфскага ордэра на тры часткі: у цэнтры абраз „Укрыжаванне", па баках — скульптура св.св. Казіміра і Іаана Хрысціцеля, вышынёй больш за 2 метры. Вонкавыя калоны яруса пазалочаныя, унутраныя ўпрыгожаны разьбой у выглядзе стылізаванай вінаграднай лазы. У тымпане франтона 1-га яруса рэльфная выява Саваофа на воблаку і постаці двух анёлаў па баках. У верхнім ярусе знаходзіцца карціна „Дабравешчанне", фланкіраваная пазалочанымі калонамі карынфскага ордэра, і скульптурныя выявы св.св. Елізаветы і Кацярыны. Алтар багата аздоблены накладной і скразной разьбой у выглядзе арабескавых паясоў, ракавін, картушаў, галовак, херувімаў. Кантраст паміж чорным колерам паверхні алтарных плоскасцей і пазалотнай разьбы і скульптуры характэрны для ранняга барока.

У прыбудове размешчаны алтар Маці Божай Ружанцовай першай паловы XVII ст., упрыгожаны скульптурамі і разьбой аднатыпнай з дэкорам галоўнага алтара.

Здаецца, у Воўпе баяцца паказваць свае святыні і каштоўнасці, а кожны наведвальнік бачыцца як патэнцыйны шкоднік і вораг, якому шкада нават аднаго слова паяснення.

Падумаеце, а адкуль жа гэты здымак? Мне пашанцавала сфатаграфаць касцёл раней, чым у плябаніі расхіліліся, нібы ў каўбойскім фільме, дзверы.

Ганна Кандрацюк

Увага, чужаземцы! Абаліцыя!

Як ужо паведамлялі мы ў апошнім жніўеньскім нумары „Нівы", 1 верасня змяніўся закон аб чужаземцах. Адна з асноўных змен датычыць чужаземцаў, якія хадайнічаюць за дазвол на часовае пражыванне ў Польчшы. Перш за ўсё аб'яўляе ён абаліцыю, г.зн. чужаземцы, якія нелегальна прабываюць на тэрыторыі Польшчы ды жылі тут прынамсі з 1 студзеня 1997 г., а цяпер пададуць да 31 снежня г.г. заяву на дазвол на часовае пражыванне, могуць на такі дазвол разлічваць. Выдаваць яго на год часу будзе ваявода, пры ўмове, што чужаземцы не будуць пагражаць бяспецы, абароннасці краіны ды публічнаму парадку, а таксама не будуць абцяжарваць польскага бюджэту (ёсць у іх жытло, праца ды сродкі ўтрымацца на працягу гэтага года).

А цяпер падрабязнасці. Хадайнікі павінны падаць у Аддзел грамадзянскіх спраў і міграцыі Ваяводскай управы наступныя дакументы:

— запоўненую заяву на польскай мове разам з абгрунтаваннем (запаўняецца друкаванымі літарамі, лацінскім алфавітам),

— дзейны дакумент падарожжа,

— па чатыры актуальныя фатаграфіі асоб, якіх датычыць заява — непашкоджаныя, выразныя, каляровыя, 4,5 х 3,5 см, з выявай асобы ў цэнтры, без цёмных аку ляраў, левым профілем з відочнымі вачыма і левым вухам, з захаваннем раўнамернага асвятлення твару,

— дакументы, якія пацвярджаюць пералічаныя ў заяве даныя і акалічнасці, што абгрунтоўваюць хадайніцтва за дазвол,

— копія метрыкі нараджэння,

— абятніца працы ў Польшчы або пацвярджэнне фінансавых сродкаў на ўтрыманне на працягу года.

Прабыванне чужаземца ў Польшчы лічыцца бесперапынным, калі ніводзін з перапынкаў не працягваўся больш за два месяцы. Усе чужаземныя дакументы павінны быць перакладзеныя на польскую мову, найлепш прысяжным перакладчыкам. У выпадку, калі падаецца копія, трэба дзеля праверкі прыкласці арыгінал дакумента. Чужаземцу, які атрымаў дазвол, выдаецца карта прабывання.

Казначэйскія аплаты за дакументы:

— за заяву — 5 зл.,

— за кожны прыкладзены да яе дакумент — 0,5 зл.

Аплата за дазвол — 300 зл., за выдачу карты прабывання — 50 злотых.

Калі чужаземец прабывае ў Польшчы нелегальна і не выконвае неабходных для атрымання дазволу на часовае пражыванне ўмоў, павінен на працягу 2 месяцаў з моманту ўваходу ў сілу закону, значыць з 31 кастрычніка, паведаміць аб гэтым факце паліцыю або памежную стражу — атрымае вырашэнне, паводле якога выедзе з Польшчы, а яго прозвішча не будзе занесена ў спісак непажаданых у Польшчы асоб.

Справы па легалізацыі прабывання чужаземцаў у Польшчы афармляюцца ў Беластоку ў Аддзеле грамадзянскіх спраў і міграцыі Падляшскай ваяводскай управы па вул. Міцкевіча 3. У першую чаргу займаецца імі аддзел па пытаннях чужаземцаў і рэгістрацыі запрашэнняў (пакой 109), тэлефон — (0...85) 74-39-432. (холм)

Прыбіранне Чаромхі

22 верасня адзначаўся Дзень прыбірання свету. Як штогод, так і сяголета ў акцыі прыбірання ўдзельнічала моладзь. Вучні Пачатковай школы ў Чаромсе заняліся добраўпарадкаваннем вуліцы Длугай і тэрыторыі побач чыгуначнай станцыі, а гімназісты прыбіралі абочыну дарогі ў Мядзвежыкі і квартал на новым пасёлку.

Вучні з Пачатковай школы ліквідавалі дзве „дзікія" звалкі і сабралі 7 кубаметраў шкла, 8 кубаметраў пластмасавай упакоўкі, 6 кубаметраў металалому, 1 кубаметр паперы і 4 кубаметры несартаванага смецця. Плён акцыі гімназістаў — ліквідаванне трох звалак і сабранне 13 кубаметраў несартаванага смецця, макулатуры і лому.

Сяголета ў акцыі прыбірання не ўдзельнічала лясніцтва, паколькі не было такой патрэбы. З таго часу, як прадпрыемства Гміннай камунальнай гаспадаркі занялося вывазам і збіраннем смецця, дык і на лясных дарогах у Чаромхаўскай гміне стала чысцей. (ус)

Гайнаўка

Папяровы змей

11 кастрычніка Гайнаўскі дом культуры ды Асяродак спорту і адпачынку ў Гайнаўцы ладзяць Свята папяровага змея, якое адбудзецца на мясцовым стадыёне. Прадугледжваюцца конкурсы, між іншым, на найпрыгажэйшага папяровага змея ды палётаў уласнаручных мадэляў. Пачатак мерапрыемства а гадзіне 11^{00}.

За дэталёвай інфармацыяй можна звяртацца ў сакратарыят ГДК па вул. Беластоцкай 2, тэл. 682-32-03. (яц)

Фота МІХАЛА МІНЦЭВІЧА

Бярозавыя „метры" каля Кляшчэль, прызначаныя для легальнага продажу

Крадуць з бяды

Пасаджаны лес, пакуль дасцігне спелага ўзросту, расце вельмі доўга. Некаторыя гатункі дрэў патрабуюць дзеля гэтага некалькіх пакаленняў. Спелы лес — як матэрыял — з'яўляецца свайго роду адкрытым магазінам, які патрабуе апекі і аховы.

Найбольш пакражаў дрэў і нелегальных высечак наглядаецца ў асенне-зімовы перыяд. Прападае найчасцей лісцевая драўніна прызначаная на дровы. Радзей гіне якаснейшая драўляная сыравіна.

Колькасць украдзенай драўніны ў апошніх гадах паменшала, што з'яўляецца вынікам добрай працы Лясной стражы. Мае яна абшырныя паўнамоцтвы, у іх ліку і прымяненне зброі.

У народзе гаворыцца, што сёння не крадуць, бо цяперашнія маладыя людзі больш лянівыя. Ці гэта праўда, спытаў я Яўгена Савіцкага, ляснічага з Сухавольцаў у Бельскім надлясніцтве.

— Тут мо не ў тым справа, што лянівыя, але сёння суровейшыя кары і лес ахоўваецца лепш. Тыя людзі, што займаліся гэтым калісь, сёння ўжо застарыя красці. Выпадкова здараюцца пакражы, наогул дроў. Вынікае гэта з татальнае бяды ў нашых вёсках. Але ёсць і такія, што маюць у крыві такую цягу, каб нешта ўкрасці. Найчасцей прападаюць дровы для камінкаў і смольная драўніна для распалкі.

Міхал Мінцэвіч

Праграма Лялечнага тэатра ў Беластоку

Праграма для дзяцей

„Малы тыгрык Петрык". Аўтар — Ганна Янушэўская, рэжысура — акцёрскі калектыў, сцэнічнае афармленне — Андрэй Дваракоўскі, музыка — Павел Шыманскі.

4 кастрычніка — 11^{00}
19 кастрычніка — 11^{00}

„Ліс-хітрун". Аўтар Іаган Вольфганг Гётэ, пераклад — Леапольд Стаф, сцэнарый і рэжысура — Войцех Кабжынскі, сцэнічнае афармленне — Мікалай Малеша, музыка — Гадрыян Табэнцкі.

11 кастрычніка — 11^{00}
12 кастрычніка — 11^{00}
13 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
14 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
15 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
21 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
22 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
23 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
24 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
25 кастрычніка — 11^{00}
26 кастрычніка — 11^{00}

Праграма для дарослых

„Споведзь у драўніне". Аўтар — Ян Вількоўскі, рэжысура — Кшыштаф Раў, сцэнічнае афармленне — Мікалай Малеша, музыка — Кшыштаф Дзерма, асістэнт рэжысёра — Барбара Мушынская.

4 кастрычніка — 18^{00}
5 кастрычніка — 11^{00}
7 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
8 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
9 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
28 кастрычніка — 9^{00} з 11^{00}
29 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
30 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}
31 кастрычніка — 9^{00} і 11^{00}

„Мерлін Мангол". Аўтар — Мікалай Каляда, пераклад — Ежы Чэх, рэжысура — Вальдэмар Смігасевіч, сцэнічнае афармленне — Мацей Прэер, музыка — Кшыштаф Дзерма.

11 кастрычніка — 18^{00}
12 кастрычніка — 18^{00}
25 кастрычніка — 18^{00}
26 кастрычніка — 18^{00} (лук)

Дзе ж тая вуліца, дом?

Словы быццам выняты з папулярнай песні. Прыгадалася мне яна якраз тады, калі я ў жніўні хадзіў па вуліцах Гайнаўкі і шукаў далёкага сваяка па адрасе. Думаў, што ведаючы назву вуліцы і нумар дома, знайду яго беспраблемна. Шукаць прыйшлося доўга.

У Гайнаўцы, а падобнае бывае і ў іншых гарадах, многа дамоў... без нумароў. Так яно і па вуліцах Ліпавай і Мілкоўскага. Няма нумароў і на мураваных дамах, і на старых драўляных. Не ўсюды ёсць нумары на прыватных дамах. А бывае і так, калі ёсць, то таблічкі часта заіржавелыя, збляклыя.

Жыхары Гайнаўкі, купіце або самі напішыце на дошцы нумар свайго дома. Калі дзе знялі таблічку з назвай вуліцы, там жа неадкладна трэба зноў яе прыбіць. Апрача таго прыдаліся б яны не толькі на пачатку і ў канцы вуліцы, але і на скрыжаванні вуліц. Да гэтага нельга ставіцца абыякава. Як знайсці хворага ў доме лекару хуткай дапамогі? Тут жа разыходзіцца пра людское жыццё — лічыцца кожная хвіліна!

Ужо іншая справа і не менш важная. Як жа мала нумароў падсветленых уначы. Ноччу, калі ёсць выразны асветлены нумар, гэта ўжо добры арыенцір. Асабліва прыезджы ад яго пачынае пошукі „свайго" нумара. (яц)

Ніва ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Ніва".
Старшыня: Яўген Мірановіч.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (0 10xx 85) 743 50 22.
Internet: *http://niva.iig.pl*
E-mail: *redakcja@niva.iig.pl*

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury.
Галоўны рэдактар: Віталь Луба.
Сакратар рэдакцыі: Аляксандр Максімюк.
Рэдактар „Зоркі": Ганна Кандрацюк-Свярубская.
Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран.
Канцылярыя: Галіна Рамашка.
Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.
Друкарня: „Orthdruk", ul. Składowa 9, Białystok.
Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenumeratę na I kwartał 2004 r. upływa 5 grudnia 2004 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch" na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na I kwartał 2004 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 115,00; pocztą lotniczą Europa — 127,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 153,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH" S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 12401053-40060347-2700-401112-005.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,40 zł, a kwartalnie — 44,20 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płd., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niwa", Białystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Białystok, 11101154-401150015504.

Н!ўка

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРБІЦКАГА

„У гаспадарчых справах даб'юся неадкладнай адстаўкі Бальцаровіча, а з еўрапейскіх фондаў выхадайнічаю сродкі на пабудову манетных двароў у кожнай падляшскай гміне..." (болей — побач)

„Даўціпы" *Андрэя Гаўрылюка*

Вясною Коля ўзяў лапату і стаў перакопваць увесь садок. Пасля некалькіх гадзін жонка пытае яго:

— Колечка, а чаму ж ты так заўзята капаеш?

— Шукаю. Папярэдні ўласнік садка гаварыў, што ўсадзіў у яго дзве тысячы злотаў.

* * *

У судзе:

— Абвінавачаная, колькі вам гадоў?

— Бачыла ўжо дваццаць адну вясну.

— Та-а-ак?! А колькі разоў?

* * *

Жонка да мужа:

— Кажаш, твой загадчык узрадаваўся, калі ты папрасіў у яго падбаўку?

— Безумоўна: амаль не сканаў ад смеху.

* * *

Гутараць дзве суседкі:

— Неўзабаве зіма.

— На якой падставе так мяркуеш?

— Вось Варка кінула прадаўца марожанага, а стала хадзіць з работнікам цеплацэнтралі.

Адгаданка

Алхімія прыроды

(анаграмная шарада)

Сонца золата ў праменнях на дрэвы слала,
Цяпер, ***ВОСЬ****, залацістая гарачыня на лістоўе села.*
Яно ***НЕ*** *ўтрымае яе, дрыготкім упадзе навалам,*
Ад холаду накрыецца серабрыстым снегам.

(ш)

З літар патоўшчаных слоў скласці рашэнне з першымі літарамі і іх лікам у пасобных адгадваемых словах: **В-6.**

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Рашэнне адгаданкі з 33 нумара

Да брата, дабрата.

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Аляксандру Дабчынскаму** з Беластока і **Мікалаю Сазановічу** з Навін-Вялікіх.

Мой папулізм

Набліжаюцца нечарговыя выбары чарговага сенатара. Як вядома, майго прозвішча няма ў спіску кандыдатаў, хаця я палітыкай зусім не цікаўлюся. Мая адсутнасць абгрунтаваная наяўнасцю ў мяне вельмі канкрэтнай праграмы, для здзяйснення якой трэба шмат часу, а не такі ахапак кадэнцыі, які астанецца цяперашняму выбранцу. Значыць, штурм у эліты народа пачну пры чарговай нагодзе.

Я вельмі шчыра і сардэчна паважаю наш электарат і таму ўжо сёння, хаця выбарчая гонка для прадугледжанага законам чарговага балаціравання яшчэ не стартавала, сцішка рассакрэчу маю праграму. Галоўным маім лозунгам будзе „ТАК мне, іншым НЕ". Коратка і ясна! Да таго ж яшчэ і згодна прынцыпу выключнай альтэрнатывы ў лагічнай алгебры Джорджа Буля; значыць — лагічна. А нашы народныя эліты, як гэта бачна, валодаюць не толькі выдатнай памяццю, але і бездакорнай логікай.

Лагічнае мышленне гэта не адзіная мая станоўчая якасць. Паведамляю, што ў мяне немалая сямейка, якая вельмі любіць лічыць грошы: чым больш грошай, тым больш любіць іх лічыць. Не скрываю, што марыць яна і пра выгадныя фатэлі, найлепш у любых назіральных радах казённых суполак, хаця не ганьбавала б і пасадамі ў звычайных установах.

Ветліва таксама падказваю, што вельмі набожны з мяне вернік. Ніхто, праўда, яшчэ не бачыў мяне ў гэтай ролі, але ўжо раблю захады на гэты конт. Разглядаюся я за нейкімі курсамі ў гэтай дзялянцы: ёсць жа вучэльні псіхатранічныя ды астралагічныя інстытуты, тады думаю, што ў нашай поўнай станоўчых каштоўнасцей краіне ёсць і катэхетычныя акадэміі. Неўзабаве, дарэчы, падамся з візітам да нейкага іерарха.

Рупяць мяне нашы тутэйшыя справы. Крывавіць маё сэрца, калі гляджу, якое наша ваяводства маленькае, тэрытарыяльна бедненькае. І я даб'юся таго, што апрача Элка і Голдапа ўзбагаціцца яно ўсім гістарычным Падляшшам і сягаць будзе пад Варшаву і Люблін. Мала таго: выхадайнічаю таксама далучэнне да нас Брэста, Гродна і Шклова. Адбудую, значыць, гістарычнае вялікае княства і ў час найважнейшых мерапрыемстваў нашы ваявода з маршалкам змогуць апранаць вялікакняжацкія і гетманскія даспехі, а мы ўсе будзем ганарыцца імі. А далей, калі добра ўсё пойдзе, наша Падляшша дагоніць і абгоніць слаўнае Падбушша!

Шмат каго мо здзіўляе далучэнне Шклова. Паясняю, што ў гэтага экстраннага мерапрыемства важныя канстытуцыйныя карані. Усім вядома, што зыходзіць тэрмін мінскіх прэзідэнцкіх паўнамоцтваў нашага ўсеагульнага любімца са Шклова. Калі гэты горад апынецца поруч нас, наш кумір лёгка зможа зноў балаціравацца ад нас у Варшаву! Колькі ж электарату нашага захапляецца ім і з уздымам аддасць на яго свае галасы, бо ж ён не нейкі там Клінтан, без якога можна сабе абысціся!

У гаспадарчых справах даб'юся неадкладнай адстаўкі Бальцаровіча, а з еўрапейскіх фондаў выхадайнічаю сродкі на пабудову манетных двароў у кожнай падляшскай гміне; гэта вырашыць усе сённяшнія клопаты з безграшоўем і беспрацоўем. Вярну той шчаслівы час, калі ўсе былі мільянерамі, а далей станем більянерамі і трыльянерамі.

Увесь час буду на баку грамадзян і дзеля менавіта нашага дынамічнага электарата выхадайнічаю пабудову аэрадрома і астрадрома ў Тапалянах. А на Крыўлянах коштам паручаных дзяржавай крэдытаў паўстане стадыён для трохсот тысяч гледачоў, дыснейленд, оперны тэатр і вянок начных клубаў вакол горада, не забываючы і пра метро; білеты ў гэтыя ўстановы будуць, вядома, бясплатныя. Калі б каго кусала сумленне ад дапушчанай там распусты, будзе мог расказаць пра яе і раскаяцца жыццярадасным спавядальніцам пад спецыяльным дармовым відэатэлефонам.

Магчыма, шмат хто скептычна паставіцца да маёй праграмы, быццам яна нерэальная, адно пустаслоўе. Але гэта ява і я ўжо акрэсліў шляхі яе ажыццяўлення: буду метадычна стварацъ спрыяльнае для маіх мэтаў лобі. Лобі, нефармальную суполку, лёгка завязаць, напрыклад, у час вельмі шчырай і сардэчнай размовы. А я, з гонарам заяўляю, за каўнер не выліваю, асабліва тае каштоўнае вадкасці, якая з'яўляецца краевугольным — калі так можна сказаць — каменем не толькі дзяржаўнага бюджэту, але і нашай славянскай душы. І калі хто ў будучыні ўбачыць, што я нажлукчаны ледзь трымаюся на нагах і брыдкаслоўлю, няхай паспешліва не кляймуе за лайдацтва, а сузірае мяне як змагара за ўсеагульны справядлівы дабрабыт.

І яшчэ, каб не забыцца, адзін мой кузыр, вельмі прыдатны ў нашых вярхах: калі трэба пра што забыць, тады мая памяць скарачаецца да нуля.

Цім Паводзін

Спецыяльны госць

— Наш лес будзе вітаць спецыяльнага госця, не абы-якога, а такога, якога наша звярына яшчэ і не бачыла, — пачаў чарговы сход уселяснога кіраўніцтва мядзведзь Сандар Жоржавіч.

— Значыцца, трэба будзе вылізаць путавыя костачкі, — схамянулася лань Гаўрусіха.

— І кіту пышна настабурчыць, — дакінула вавёрка Кацюша.

— І трэба будзе паказацца з як найлепшага боку, — падагуліў Жоржавіч.

Барсук Барушчук сур'ёзна паставіўся да заявы.

— Дык што, боўтацца ў балоце ды перасыпацца пяском нельга будзе?

— Нельга. Лясная брацыя, а асабліва наша кіраўніцтва павінна паказаць, што чыстае яно ды празрыстае.

— Ну, добра, ды што за госць такі? — асмелілася спытацца Гаўрусіха.

— Гэта сам тыгр Садзік! — велічна гукнуў мядзведзь.

— Сам Садзік! — хорам паўтарылі сябры кіраўніцтва. — Той Садзік, пра якога ўвесь свет гаворыць!

Не паўтарыў толькі дзяцел Стукач, які прыслухоўваўся сходу з дуба. Ведаў, што з такім візітам могуць паявіцца праблемы.

— Клімат у нашым лесе не самы цёплы. Да таго — ідзе зіма. А паўднёваму тыгру холад незвычайны, — падумаў.

А голасна дыпламатычна выказаўся:

— Трэба будзе яго горача прыняць.

— І тут, дарагі наш дзяцел, у нас клопат. Усім трэба на Садзіка хукаць і дзьмухаць. Асабліва, калі застанецца ў нас досыць доўга. Не можа адчуць холаду, які, як ведаю, у нашу атмасферу прабуюць увесці тыя падлюгі паўзучыя, змяя Ссапія ды вуж Ззянон, ну, і той дзік Свіналыч, са сваім лычом-паветрадуўкай.

Вавёрка Кацюша прысягнулася:

— А я буду хукаць ды дзьмухаць, колькі ўлезе.

— І я буду хукаць ды дзьмухаць аж да ўпаду! — у сваю чаргу шчыра заявіла Гаўрусіха.

— І я пастараюся, — не быў горшы Барушчук.

— І я... — заяц Генік даўно ўжо не быў такі ахвярны.

— Ну, добра. Добрае вы маё кіраўніцтва. Дык, вось, дарагія, да пачыну. Сагравайце паветра. Грэйце атмасферу.

Так закончыўся чарговы сход уселяснога кіраўніцтва. Тым часам у паўночна-ўсходнім узлеску Ссапія, Ззянон ды Свіналыч вывалаклі схаваную дагэтуль у імху паветрадуўку.

— Непатрэбны нам тут ніякі тыгр. У нашым лесе дужа ўласнае звярыны, — сцвердзіла халоднацелая Ссапія.

— Так яно ёсць. І будзем навяваць холад аж да поспеху. Пакуль тыгр Садзік не забярэцца. Няма ў нашым лесе жрачкі яшчэ для тыгра, — сурова выказаўся Ззянон.

Свіналыч паківаў лычом у знак падтрымкі і салідарнасці. Ведаў, што тыгры асабліва любяць дзічыну. Яго, дзікова, будучыня — пад найбольшай пагрозай. І падумаў яшчэ аб лані Гаўрусісе, у якую быў закаханы яшчэ тады, калі быў членам уселяснога кіраўніцтва, і яшчэ яе кахае, хоць уголас не прызнаецца. Уздыхнуў з сумам:

— Ой, мая Гаўруська! Не гуляй ты з тыграм! Тыгр не адну ланьку ўжо зжаваў!

З гэтым сумам налёг на паветрадуўку і ўзяўся халадзіць паветра з усяе моцы.

МакХолад

ISSN 0546-1960